

Er wordt stevig verbouwd in het nieuwe Museum Sophiahof pag. 19

In dit nummer:

De kijk op kolonisatie
door de eeuwen heen....2

Een pijnlijk verlies.....5

20 jaar na Burgeroorlog
op de Molukken.....8

De nieuwe keizer van
China.....10

Sophiahof – Van Indië
tot nu.....12

Hotelboeking online
regelen? Pas op!.....16

Jes nieuws.....17

Goede vooruitzichten
voor MHM in 2019.....19

Ebbe op Java.....21

Online klikspaan app...21

25 jaar gastdocenten..27

De straatkinderen van
Jakarta.....29

Column.....30

Updates Links4u.....31

Van de redactie

Ruime aandacht in dit nummer voor de Sophiahof, waarin tevens wordt ingegaan op de verbouwing van het nieuwe onderkomen van het Indisch Herinneringscentrum en het Moluks Historisch Museum. Verder een interessant artikel over een burgeroorlog waarvoor in het Westen (in ieder geval in Nederland) heel erg weinig aandacht is geweest, nl. de burgeroorlog op de Molukken, nu 20 jaar geleden. En gastauteur J.W. Hoegen maakt in zijn artikel '25 jaar gastdocent' zonneklaar hoe het gesteld is met de denkbeelden van de "anti-koloniaal-verleden-lobby". Dan ook uw aandacht voor de vernieuwde en maandelijks ge-update LINKS4U pagina. Weer heel veel leesplezier toegewenst.

Heeft u zelf een item, waarvan u denkt dat dit onze lezers zal interesseren? NICC Magazine stelt zijn redactionele inhoud met alle plezier voor u open.

Graag willen wij u ook wijzen op de mogelijkheid **NICC Magazine als advertentie medium** te gebruiken. Hierbij een oproep aan alle lezers die eigenaar zijn van een bedrijf of er werkzaam zijn als PR manager om NICC Magazine als mogelijkheid te zien om **uw bedrijf of product onder de aandacht** van nu 9600 abonnees te brengen. Tevens willen wij een beroep doen op uw **waardering** als abonnee voor het zeer vele werk dat wij maandelijks aan NICC Magazine hebben. Houdt u in gedachten dat NICC Magazine geheel GRATIS is, hetgeen echter niet betekent dat wij geen kosten hebben. Juist in deze tijden is

uw betrokkenheid bij NICC Magazine van groot belang en vragen wij u een **VRIJWILLIGE DONATIE**. Wij zullen u daarvoor zeer dankbaar zijn en u zult verzekerd zijn van een blijvende gratis toezending van uw geliefde en gewaardeerde NICC Magazine. Onze volledige bankgegevens zijn: (BIC: RABONL2U)

NL39 RABO 0129 2168 36,

t.n.v. **N.I.C.C.** Den Haag NL.

Mogen wij u tenslotte vragen om NICC Magazine zoveel mogelijk bij uw familie, vrienden en kennissen onder de aandacht te brengen? Vraag hen ook gratis abonnee te worden. Wij wensen u weer veel plezier met uw NICC Magazine. En mede dankzij uw donaties en advertenties kan NICC Magazine helemaal GRATIS blijven.

Hans Vogelsang, hoofdredacteur.

De kijk op kolonisatie door de eeuwen heen

Kolonialisme was voor Azië en Afrika een toegangsbewijs tot moderne beschaving

Door: Piet Emmer

Van de hand van Piet Emmer verscheen deze week het boek *Het zwart-wit denken voorbij* (Nieuw Amsterdam). De emeritus hoogleraar wil met dit boek een bijdrage leveren aan de discussie over kolonialisme, slavernij en migratie. Volgens Emmer worden moderne morele maatstaven steeds vaker op het verleden geprojecteerd en ontstaat zo een verwrongen beeld van gevoelige historische onderwerpen als kolonialisme, slavernij en migratie.

"Geschiedenis dient daarmee als politieke agenda en als excuus. Hoe het er werkelijk toeging, en hoe anders dan tegenwoordig, dat blijft volledig buiten beeld", aldus de auteur. Op Historiek publiceren we een fragment uit Emmer's boek, over kolonialisme en de dekolonisatie.

Het kolonialisme en de dekolonisatie

Als één menselijke activiteit in de loop der tijd een volkomen andere waardering heeft gekregen, dan is het wel de kolonisatie van andere landen en volkeren. Wie daar nog iets goeds over hoort bevindt zich echt in een vreemd land.

Voor ons is het nauwelijks te bevatten, maar toch werden overzeese bezittingen tot en met de jaren vijftig van de vorige eeuw beschouwd als statussymbolen van het moederland. Bovendien werden koloniën algemeen gezien als onderontwikkeld, waar alleen de kolonisator verandering in kon brengen. Deze 'beschavingsmissie' werd door de Engelse schrijver Rudyard Kipling in het gedicht

'The White Men's Burden' als volgt omschreven:

*'Take up the White Man's burden
The savage wars of peace –
Fill full the mouth of famine
And bid the sickness cease.'*

In Frankrijk werd de koloniale expansie als een 'mission civilisatrice' gezien. De Franse filosoof Ernest Renan beweerde dan ook dat de verovering en het bestuur van een land bewoond door een 'inferieur' ras niets schokkends heeft.

Het Europese ras gold nu eenmaal als een ras van meesters en soldaten. Renan werd bijgevallen door de beroemde schrijver Victor Hugo, die het kolonialisme zag als de beschaving die de overzeese barbarij zou doen verdwijnen

Het koloniale landschap zoals het lange tijd bestaan heeft

(*'c'est à nous d'illuminer le monde'*). Karl Marx en Friedrich Engels, de grondleggers van het socialisme, dachten er precies zo over. Engels schreef over de Franse verovering van Algerije: 'De verovering van Algerije is een belangrijke en gelukkige stap in de onvermijdelijke vooruitgang van de beschaving.'

Pas na de dekolonisatieprocessen veranderde het kolonialisme – zij het schoorvoetend – van iets 'goeds' in iets 'kwaads'. Al snel viel er zelfs niets gemeners te bedenken dan een ander land binnenvallen, te veroveren en dan te bezetten; alleen maar om het daarna uit te persen.

Vergeten was het feit dat het kolonialisme lange tijd ook een ander gezicht had gekend en een einde had gemaakt aan rooftochten en plunderingen, de levensverwachting van de koloniale onderdanen dramatisch had verlengd, wegen, spoorwegen, telegraaf- en telefoonverbindingen, riolering en drinkwaterleidingen had aangelegd en het onderwijs, het bestuur en de rechtspraak op moderne leest had geschoeid. Het kolonialisme was voor Azië en Afrika het toegangsbewijs tot de moderne beschaving.

Vandaag de dag willen we daar niet meer aan herinnerd worden, want het komt ons beter uit om

alleen aan de negatieve gevolgen van het kolonialisme te denken. De Nederlanders, die hun eigen land tijdelijk hadden verlaten om 'mee te bouwen' aan de ontwikkeling van de Nederlandse koloniën, werden bij terugkeer beschouwd als egoïstische uitbuiters. Het woord 'koloniaal' werd een scheldwoord. Hoe viel anders de ontwikkelingsachterstand in de derde wereld te verklaren?

Zo'n plotselinge ommekeer mag dan in de andere koloniale moederlanden wat langer hebben geduurd, ook daar werd het kolonialisme op den duur als achterhaald gezien. Alleen António Salazar, dictator van het achtergebleven Portugal, leek dat maar niet te beseffen. Tandeknarsend lieten de VS en West-Europa hem zijn gang gaan; Portugal had een strategische positie in Europa en de gevolgen zouden niet te overzien zijn als het Portugese staatshoofd zijn land zou losmaken van de NAVO, alleen maar om van de kritiek op zijn koloniale beleid af te zijn.

De andere koloniale mogendheden dekoloniseerden wel, want ze werden van twee kanten onder druk gezet. De VS wilde na 1945 door middel van de pas opgerichte Verenigde Naties snel een einde maken aan de koloniale verhoudingen. De Sovjet-Unie zag

het westerse kolonialisme niet langer als een noodzakelijke fase in het moderniseringsproces, zoals Karl Marx deed, maar als een obstakel om de derde wereld voor het communisme te winnen.

Aanvankelijk aarzelden de koloniale moederlanden, want de economische band met de koloniën zou kunnen helpen om de schade door oorlog en bezetting weer te boven te komen. Al spoedig werd echter duidelijk dat het naoorlogse kolonialisme veel meer zou gaan kosten dan vóór de Tweede Wereldoorlog. De goed georganiseerde nationalisten in de Aziatische koloniën konden alleen met veel kostbaar militair geweld worden onderdrukt, terwijl het nog prille nationalisme in Afrika alleen de wind uit de zeilen kon worden genomen met hele dure ontwikkelingsprogramma's. Voeg daarbij het feit dat tijdens de Tweede Wereldoorlog de bevolking van enkele Europese moederlanden de nadelige gevolgen van een bezetting aan den lijve had ondervonden en voortaan ook het kolonialisme daarmee vereenzelvigde.

Deze samenloop van omstandigheden verklaart waarom het koloniale verleden al snel als één grote vergissing werd gezien, die alleen mogelijk was geweest doordat een kleine bovenlaag in

Europa erin was geslaagd om het staatsapparaat voor haar koloniale avonturen in te zetten. Bovendien was de nasleep van het kolonialisme een voortdurende bron van zorg in de verarmde moederlanden: de hoge kosten voor de huisvesting en integratie van de teruggekeerde kolonialen, en de gedwongen afschrijving van veel koloniale investeringen. In een paar decennia verloor Europa wat het in de afgelopen eeuwen had opgebouwd.

Al spoedig leek het onmogelijk dat het kolonialisme ooit iets 'groots' had kunnen verrichten. De koloniale uitbuiters mogen er dan beter van zijn geworden, voor de gekoloniseerden moet het wel één langdurige verschrikking zijn geweest. Eeuwenlang waren ze de zeggenschap over hun eigen land kwijt geweest, waren ze onderdrukt, hadden ze onder een vreemd en autocratisch regime moeten leven, en hard moeten werken. Hoe had Europa dat ooit kunnen toestaan? Aan het kolonialisme moest dus zo spoedig mogelijk een einde komen.

Internationale positie

Dat was aanvankelijk makkelijker gezegd dan gedaan. Bij velen in Nederland, België en Frankrijk was na Duitse bezetting een nostalgisch sentiment opgekomen: men wilde terug naar de situatie van vóór de Oorlog, inclusief de koloniale banden. De daaruit voortkomende afwijzende houding tegenover politieke vernieuwing resulteerde in een aantal bloedige dekolonisatieoorlogen, vooral omdat het economisch belang van de koloniën erg werd overschat. Bovendien betekende het verlies van de koloniën ook automatisch verlies van internationale status. Zo was Nederland bang om zonder Indië zijn positie als internationale wereldmacht te verliezen en internationaal af te zakken tot de 'rang van Denemarken'. Voor Frankrijk en Portugal kwam daar

nog bij dat in sommige van hun koloniën relatief veel Europeanen woonden, die koste wat kost de band met het moederland wilden handhaven. De dekolonisatie ont-aardde daar in burgeroorlogen.

Groot-Brittannië wist al ver vóór de Tweede Wereldoorlog dat dekolonisatie niet het einde van de wereld betekende.

Voor Groot-Brittannië lag dat anders. Dat land was niet door de Duitsers bezet en had dus geen behoefte om de vooroorlogse situatie weer te herstellen. Bovendien had het land al kennisgemaakt met dekoloniseren toen de VS zich in 1784 afsplitste van het Britse Rijk. Deze factoren hebben Groot-Brittannië geholpen de ontmanteling van zijn grote overzeese rijk in vrijwel alle gevallen in goede banen te leiden.

Misschien kwam dat doordat de voorgaande dekolonisaties – zowel van de VS als van Ierland – zo fout waren gegaan. Londen had steeds de onderliggende pro-Britse partij gesteund tegen de meerderheid, die de koloniale banden wilde verbreken. In beide gevallen liep de onafhankelijkheid uit op een compromis. Zowel in Noord-Amerika als in Ierland bleef een deel van het gebied kolonie, en hoewel er vooral in de Ierse Republiek een anti-Britse stemming bleef bestaan, ontwikkelden de economische banden met de voormalige gebiedsdelen zich voorspoedig.

Daardoor wist Groot-Brittannië al ver vóór de Tweede Wereldoorlog dat dekolonisatie niet het einde van de wereld betekende.

Bovendien werden de meeste onafhankelijk geworden Britse koloniën meteen lid van het Commonwealth en bleven de economische banden intact. Al die ervaringen hadden de andere koloniale mogendheden voor de Tweede Wereldoorlog nooit gehad. Alleen Frankrijk had zich aan het begin van de negentiende eeuw moeten neerleggen bij de dekolonisatie van Saint-Domingue, het Franse deel van het Caribische eiland Hispaniola. Het was voor beide partijen op een drama uitgelopen.

Schaamte

Zo kwam het dat de bezetting gedurende de jaren 1940-1944/45 in combinatie met de bittere dekolonisatieoorlogen het begrip 'kolonialisme' in Frankrijk en ook in Nederland een extra negatieve lading hebben gegeven. Natuurlijk had het kolonialisme ook afgedaan in Groot-Brittannië, maar door de vreedzame afloop werd het daar eigenlijk meteen een historisch begrip, zoals de postkoets en het gaslicht. Het kolonialisme is voor de Britten een historische fase geweest, niet iets waar je je – met uitzondering van de slavenhandel, de slavernij en de hardhandige onderdrukking van de Mau Mau in Kenia – collectief voor zou moeten schamen.

Door de omvang van en de variatie binnen het Engelse koloniale rijk maakten de verschillende onafhankelijkheids-bewegingen veel minder indruk op de publieke opinie in Engeland dan mutatis mutandis in Nederland.

<https://www.historiek.net>

Een pijnlijk verlies

Door: Han Dehne

Misverstanden over de afstand van Nieuw-Guinea

Over het verlies van Nieuw-Guinea worden altijd dezelfde verhalen verteld. Nederland zou een naïef, erg emotioneel beleid hebben gevoerd. Maar was dat wel zo? In 1949 moest Nederland afstand doen van het dierbare Indië. Maar Den Haag hield vast aan westelijk Nieuw-Guinea, het minst ontwikkelde gebied van de oude kolonie. Hier begon Nederland in de jaren vijftig een nieuw avontuur, waarbij het zich ook opwierp als hoeder van de oorspronkelijke bevolking: de Papoea's. Het leidde tot grote spanningen met Indonesië, dat het gebied opeiste. De Indonesische president Soekarno toonde zich onverzettelijk en kreeg steun van de Sovjet-Unie.

In 1962 dwong de Amerikaanse regering-Kennedy Nederland om westelijk Nieuw-Guinea alsnog aan Indonesië over te dragen. Zo wist zij een mogelijke nieuwe oorlog tussen Nederland en Indonesië te voorkomen.

De Nederlandse Nieuw-Guinea-politiek is vaak verguisd. Den Haag zou vooral gedreven zijn door rancune jegens Indonesië, naïef idealisme en een gebrek aan realiteitszin. Maar dat blijkt te kort door de bocht. Vijf onjuiste aannames over het Nederlandse Nieuw-Guineabeleid op een rij.

Emotioneel

Vraag een historicus waarom Nederland het barre westelijk Nieuw-Guinea in 1949 überhaupt wilde behouden, en grote kans dat deze zal zeggen: emoties! Volgens de gebruikelijke verklaring waren de meeste Nederlandse politici zo gefrustreerd over het verlies van Indië dat ze zich uit koloniaal ressentiment en sentimentaliteit op de valreep vastklampten aan dit achtergestelde gebied.

Veel historici beschouwen de actie als een krampachtige poging om

iets van koloniale grandeur te behouden en tevens om een lange neus te kunnen maken naar de Indonesische nationalisten, de vermaledijde president Soekarno voorop.

Op deze verklaring is het nodige af te dingen. Niet de toenmalige politici leden aan blikvernaauwing, maar de historici die hun besluit later veroordeeld hebben. Zij hebben zich eenzijdig gefocust op de Nederlands-Indonesische betrekkingen in 1949. Daarbij hebben ze bepaalde kenmerken, zoals frustraties om het verlies van Indië, een te grote plaats gegeven in hun analyse. Ze gaan eraan voorbij dat het idee dat Nederland westelijk Nieuw-Guinea van Indonesië kon loskoppelen al eerder had postgevat.

Een aantal koloniale mogendheden begon zich vanaf de jaren 1920 en 1930 al meer te interesseren voor de nauwelijks ontwikkelde gebieden binnen hun vaak uitgestrekte imperia. Veel (Indische) Nederlanders keken net als de Australiërs naar Melanesië: de verzameling eilanden in de Pacific waarvan Nieuw-Guinea etnisch en geografisch deel uitmaakt.

Sommigen van hen zagen Nieuw-Guinea als een mogelijk nieuwe vestigingskolonie; bedrijven vermoedden de aanwezigheid van grondstoffen. Politici zagen Nieuw-Guinea ook als een middel om de Nederlandse presentie in de Oost te handhaven, als Indië onafhankelijk zou worden. Daarnaast vonden veel Nederlanders dat de oorspronkelijke bewoners, de

naar westerse maatstaven nog nauwelijks ontwikkelde Papoea's, onder de Nederlandse voogdij moesten blijven – in elk geval tot zij klaar waren om te bepalen of hun politieke toekomst in Indonesië lag of in bijvoorbeeld een Melanesische federatie.

In de late jaren veertig was het voor veel (Indische) Nederlanders niet langer de vraag of Nederland het gebied moest blijven besturen, maar of dat binnen of buiten een hervormd Nederlands-Indië zou gebeuren. Toen in het bewogen jaar 1949 bleek dat Nederland Indië moest loslaten, werd het antwoord op die vraag gegeven. Emoties over dat verlies hebben de wens om Nieuw-Guinea te behouden versterkt, maar die niet veroorzaakt.

Onredelijk

Begin jaren negentig interviewde journalist J.G. Kikkert de oud-minister van Buitenlandse Zaken Joseph Luns. Volgens Kikkert beweerden 'boze tongen' dat Luns 'de zaak Nieuw-Guinea zo lang had gerekt in de hoop dat in Indonesië Soekarno ten val zou worden gebracht'. Luns ontkende dit niet: 'Ik achtte het niet onmogelijk dat met een andere regering in Jakarta een bevredigender regeling over Nieuw-Guinea mogelijk zou zijn geweest.' Het is een opmerkelijk antwoord van een van de voornaamste architecten van de Nederlandse Nieuw-Guinea-politiek. Den Haag, Luns voorop, is immers vaak onredelijkheid verweten tegenover Indonesië. Sommige historici hebben zelfs gesteld dat Luns in 1962 bereid was om een oorlog met Indonesië te riskeren.

Luns' ontboezeming toont dat er iets anders aan de hand was. De meeste Nederlandse politici wilden best met Indonesië tot een

vergelijk komen. Dat wilden ze al in 1949 en 1950. Ze vroegen zich echter af of Indonesië Nederland en de Papoea's wel een eerlijke deal gunde. Zolang de als fel anti-Nederlands en onberekenbaar te boek staande Soekarno de Indonesische politiek domineerde, gingen ze daar niet van uit.

Politici als Luns achtten het daarom beter te wachten tot Soekarno van het Indonesische toneel verdween. Het was een politiek met risico's, maar kansloos was ze niet. Tussen 1957 en 1962 werden er bijvoorbeeld vier moordaanslagen op de Indonesische president gepleegd.

In diezelfde periode speelden verschillende, meer pro-westerse Indonesische politici en militairen met het idee om een staatsgreep te plegen. De Nederlandse inlichtingendienst en het kabinet waren daarvan op de hoogte.

Welke deal politici als Luns voor ogen hadden blijft onduidelijk. Wellicht verwachtten zij dat een nieuw regime meer consideratie voor de belangen van de Papoea's zou tonen. Daarnaast hoopten ze dat de nieuwe machthebbers meer bereid waren tot een genereuze compensatieregeling voor Nederlandse bedrijven, die Soekarno in 1958 had genationaliseerd.

Geïsoleerd

Nederland is te verwijten dat het niet doorhad hoe geïsoleerd het stond in de Nieuw-Guineakwestie. Veel politici zouden te zeer verblind zijn geweest door koloniaal ressentiment en een naïef geloof in de strijd voor het zelfbeschikkingsrecht van de Papoea's om dat te zien.

Nieuw onderzoek in Britse, Franse en Belgische archieven toont dat Nederland op meer begrip kon rekenen dan gedacht. Dat gold in de eerste plaats voor koloniale landen als Groot-Brittannië, Frankrijk, Australië, België en Portugal, maar ook voor de VS.

En een meerderheid van de betrokken westerse politici en van de ambtenaren onderschreef de

Nederlandse ethische en strategische argumenten. Ook waren ze lange tijd bereid om Nederland diplomatiek te steunen om het gebied uit handen van Soekarno te houden. Dat gebeurde vaak in betrekkelijke stilte, om te voorkomen dat Indonesië sterker op de Sovjet-Unie ging leunen in de Koude Oorlog.

Soekarno heeft vaak geroepen dat hij de trouwste bondgenoot van het Westen werd, als hij westelijk Nieuw-Guinea maar kreeg. Maar er waren weinig westerse politici die hem vertrouwden. De meesten gingen ervan uit dat het gunstig stemmen van Soekarno een averechts effect had. Zij vreesden dat het hem stimuleerde om andere Europese koloniën in de regio op te eisen, zoals Brits-Borneo en Sarawak, Portugees Timor of Australisch Nieuw-Guinea.

Om de Nederlandse positie in Nieuw-Guinea te beschermen, beperkten veel westerse landen hun wapenleveranties aan Indonesië; Portugal, Frankrijk en Amerika gaven Nederland logistieke steun om zijn militaire positie op Nieuw-Guinea te versterken. Groot-Brittannië en Australië hadden

Nederland eveneens logistieke steun toegezegd.

De Amerikanen stelden zich van alle westerse partners het voorzichtigst op. Zij waren meer bereid om Soekarno – als het niet anders kon – tegemoet te komen, maar hoopten dat ze Nederland daarvoor niet onder druk hoefden te zetten. Eigenlijk speelden ze een waiting game, waarbij ze vlasten op een verandering in de opstelling van Nederland of regime change in Indonesië.

Pas in 1962 zou Kennedy die politiek beëindigen en – vooral omwille van het behoud van westerse invloed in Indonesië – Nederland alsnog dwingen het gebied over te dragen.

Misleid

Hebben de Amerikanen Luns in 1958 nu wel of niet militaire steun toegezegd bij een eventuele Indonesische aanval op Nieuw-Guinea? En heeft Luns daar in Den Haag over gelogen? De vragen blijven terugkeren. Uit archieven van de Tweede Kamercommissie Buitenlandse Zaken blijkt dat beide vragen toch echt met 'nee' beantwoord moeten worden.

Tijdens een bijeenkomst van de commissie in mei 1960, bijvoorbeeld, vertelt Luns dat de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken John Foster Dulles hem in 1958 weliswaar de 'de verzekering' had gegeven 'dat de VS niet zullen dulden dat Nederland wordt aangevallen', maar dat de regering-Eisenhower (1953-1960) die toezegging nooit heeft willen concretiseren. Dat bleek volgens Luns 'niet mogelijk', aangezien de Amerikanen 'moeten denken om de invloed in Indonesië.' Zij zouden niettemin hun 'zevende vloot' in de Pacific 'voortdurend' op de hoogte houden. Maar, zo vervolgde hij 'wat koop je ervoor? Dan komt men op speculatief terrein – who knows. Maar ik ben nogal cynisch

over de belofte van Amerika. Ze willen niets concreets doen.'

Deze realistische boodschap heeft Luns in Den Haag tussen 1958 en 1962 vaak achter de schermen herhaald. De hele Haagse politieke top wist van de beperkte waarde van die Amerikaanse steun-garantie. Al met al heeft Luns de mogelijkheid van Amerikaanse militaire steun nooit helemaal willen uitsluiten.

Cruciaal voor een goed begrip van de garantiekwestie is dat Luns naar buiten toe bewust een veel positiever verhaal vertelde.

In de publieke debatten in het parlement schermde hij met de suggestie dat de Amerikanen Nederland te hulp zouden komen tegen Indonesisch geweld. Zo probeerde hij de rug van het Nederlandse volk te rechten. Daarin had hij de steun van het kabinet en een groot deel van de Kamercommissies. Zij wisten: zodra het echte verhaal over de 'garantie van Dulles' naar buiten komt, blijft er van de binnenlandse steun om Soekarno te weerstaan weinig over.

Onverzettelijk

Als Nederland op begrip en diplomatieke steun kon rekenen van bondgenoten en minder verblind was door emoties en naïef idealisme, waar ging het dan mis? Dat heeft te maken met een complex aan factoren.

Een belangrijke factor was de versnelling die het dekolonisatieproces vanaf de late jaren vijftig doormaakte. Daarnaast was er de versnelde legeropbouw die Indonesië met hulp van vooral de Sovjet-Unie doorvoerde. Daarmee kwam een oorlog tussen Nederland en Indonesië rap dichterbij. Belangrijker was een nieuwe Amerikaanse regering onder leiding van John F. Kennedy in 1961.

De komst van een democratische president deed in Nederland de twijfel toeslaan: in 1949 had de democratische regering-Truman Den Haag gesommeerd Indië los te laten. Veel Nederlandse opinie-makers en politici geloofden niet dat Kennedy Nederland de hand boven het hoofd zou houden tegenover een steeds oorlogs-zuchtiger Soekarno.

Uit Amerikaanse archieven blijkt inderdaad dat de regering-Kennedy een spoedige oplossing van de kwestie nastreefde.

Maar anders dan vaak is beweerd, was een meerderheid van de Amerikaanse betrokkenen er aanvankelijk niet van overtuigd dat westelijk Nieuw-Guinea zo snel mogelijk naar Indonesië moest. De ambtelijke top van het ministerie van Buitenlandse Zaken zag liever dat Nederland het bestuur over het gebied aan de VN overdroeg. De VN zouden dan na een aantal jaren over de toekomst van de Papoea's beslissen. Begin 1961 gingen Amerikaanse ambtenaren ervan uit dat de creatie van een VN-trustschap twee tot vier jaar zou duren.

Toch zou Kennedy een jaar later al een andere oplossing forceren. Hoe kan dat? De sleutel ligt in de groeiende twijfel in Nederland. Die

was niet meer te stuiten. Ook Kennedy wilde geen concrete toezeggingen doen over militaire hulp. Luns wilde echter desondanks blijven bluffen tegenover Soekarno, maar veel van zijn collega's vonden zijn spel tegen de achtergrond van toenemende oorlogsdreiging te riskant.

Toen de Amerikanen doorkregen dat een gestaag groeiend aantal Nederlanders ook een compromis met Soekarno wilde, stelden zij hun plannen bij.

In het voorjaar van 1962 gaf Kennedy Den Haag een laatste zetje met het zogeheten Bunkerplan. Dat plan was vernoemd naar de Amerikaanse bemiddelaar Ellsworth Bunker en voorzag in de overdracht van westelijk Nieuw-Guinea aan Indonesië, na een VN-intermezzo van een halfjaar.

Wat niemand kon bevroeden dat nu anno 2019 de bevolking van West Papua, die een zelfstandige staat voorstaan, vreselijk worden vervolgd in hun eigen land. Nieuws of beelden daarvan zie je nooit of te nimmer op de TV of de andere nieuwsmedia.

De beelden die er zijn worden uitgewisseld tussen de aldaar

wonende mensen en hun volksenoten hier in Nederland. Helaas bijna altijd met commentaren in de eigen taal, niet in het Nederlands of Engels en blijft daardoor beperkt beschikbaar voor de eigen parochie.

Wel zijn er een aantal websites, ook in het Nederlands, die de wereld op de hoogte houden van wat er gebeurt in Papua (zie: LINKEN pagina).

20 jaar na burgeroorlog op de Molukken

Door: Ron Habiboe

Ja, 19 januari. Maar dan 20 jaar geleden: 19 januari 1999. Een ruzie tussen een Moslim en een Christen op straat in Ambon-Stad escaleert en mondt uit in een reeks van gevechten die zich als een inktvlek uitspreidt over heel Ambon, Lease en uiteindelijk over de gehele Molukken. Moslims en Christenen staan recht tegenover elkaar in de burgeroorlog die de Molukken ruim drie jaar in de ban houdt.

De strijd wordt uitgevochten onder een religieuze vlag. Toch was het in feite geen godsdienstoorlog.

Er was destijds sprake van een machtsvacuüm in Indonesië. De zogeheten reformasi woedde door de straten, voornamelijk in de Indonesische hoofdstad Jakarta maar ook in andere grote steden: een herschikking van democratische beginselen en politieke macht. President Suharto was afgetreden en allerlei maatschappelijke en sociale onvrede kwam openlijk tot uitbarsting. Zo moest bijvoorbeeld het altijd dominant aanwezige leger, dat bij de verkiezingen recht had op een vast aantal zetels in het parlement, politieke macht inbinden. De politieke strijd in Jakarta werd ook geëxporteerd naar Ambon.

Christen- en Moslim Molukkers uit de Indonesische hoofdstad reisden af naar Ambon waar een geruchtenstroom op gang kwam die de onderlinge achterdocht, angst en vechtlust tot grote hoogte aanwakkerde. Er was een goede voedingsbodem aanwezig, want het politieke en maatschap-

pelijke leven op Ambon-Lease werd gedomineerd door de Christenen, aldus de onvrede. Zo zouden de docenten op de Pattimura-universiteit voornamelijk uit Christenen bestaan.

Hiernaast zouden er nagenoeg geen Christen-Molukkers zijn die de becak, de fietstaxi door de stad traptten. Dit zijn slechts enkele voorbeelden.

Het gerucht dat "die kerk" of "die moskee" in brand was gestoken bracht een menigte op de been die niet meer te stoppen was en aanvankelijk met allerlei handwapens "die anderen" tegemoet trad. Hakmessen, speren, pijl en boog en eigengemaakte mortieren maakten een grote aantallen slachtoffers. In Ambon-Lease werden hele dorpen plat gebrand. Moslims in een voornamelijk Christelijk gebied en Christenen in een Moslim omgeving moesten het vaak ontgelden. Zo konden de

bewoners van het christelijke Waai en de Christenen van het dorp Tial op Ambon ternauwernood aan de dood ontsnappen. Dit was ook het geval voor de bewoners van het

islamitische dorp Iha op het eiland Saparua. In Ambon-Stad woonden Christenen en Moslims voorheen door elkaar verspreid. En nu ontstonden er Moslim wijken en Christelijke buurten. De huizen in het grensgebied werden vaak afgebroken om maar goed zicht op de tegenpartij te hebben. Duizenden vluchtelingen probeerden het vege lijf te redden. Op een gegeven moment was ruim een kwart van de totale Molukse bevolking op de vlucht en stond te boek als "pengungsi", vluchteling.

Na veel persoonlijk leed, slachtoffers en materiële schade werden er in februari 2002 in de stad Malino op het naburige eiland Sulawesi vredesonderhandelingen gevoerd door vertegenwoordigers van beide partijen. Het duurde nog enkele maanden daarna, maar toen werd het rustig en kon men spreken van het einde van de burgeroorlog in de Molukken. Hoogstwaarschijnlijk speelde de bom die oktober dat jaar in het toeristische Bali het leven eiste van een groot aantal toeristen een belangrijke rol, want tegelijkertijd kondigde de leider van de moslimstrijders van buiten de Molukken het einde van de strijd in de Molukken aan.

In Nederland heerste er aanvankelijk ongeloof bij de Molukse gemeenschap. Zelf herinner ik me het NOS journaal, dat het nieuws over de oorlog bekend maakte en videobeelden van vluchtende mensen in de haven van Ambon-Stad liet zien. Een jongen die langs de ankerketting aan boord

van een schip probeert te klimmen. Aanvankelijk dacht ik dat het hier alleen om de zogeheten BBM'ers ging (Buginezen, Butonezen en Makassarzen). De gebeurtenissen bleken groter en complexer te zijn. Stilte en schok maakten echter snel plaats voor een zenuwachtig gevoel van onmacht en opgehoopt verdriet. Zo ver van huis, wat wil je doen? Hoe is het met de familie? Niet lang daarna ontsproten er allerlei activiteiten in Nederland om geld bijeen te zamelen voor noodhulp aan de Molukken, voor de primaire levensbehoeften en medische zorg van de vluchtelingen en slachtoffers.

Er werden nieuwe Molukse organisaties opgericht. Stille marsen en benefietconcerten werden er georganiseerd. Maar er waren ook kleine families die pasteitjes, loempia's en dergelijke op plaatselijke braderie verkochten. Allemaal bestemd voor hulp aan de Molukken. Even had de gehele Molukse gemeenschap in Nederland een gemeenschappelijk doel.

Het moet wel gezegd worden dat de leuze "katong satu bangsa", wij zijn een volk, een verschillende betekenis had voor de christelijke of islamitische Molukkers in Nederland. Het grootste deel van de christenen had hier nauwelijks enige kennis over de islam in de Molukken. De Molukse islamitische minderheid in Nederland was echter opgegroeid in een veelal christelijke omgeving en had zelfs niet zelden op een christelijke school gezeten.

Over het algemeen bleef de onderlinge verstandhouding tussen Molukse christenen in Nederland en de kleine islamitische minderheid goed.

Toen het gerucht ging dat de moskee in het Brabantse Waalwijk zou worden vernield, namen Molukse christenen deel aan de bescherming van de moskee.

Natuurlijk, bij sommigen in Nederland heerste ook enige achterdocht. Het waren echter incidentele gevallen: Molukkers die afreisden naar de Molukken om daar deel te nemen aan de oorlog tegen de andersgelovigen of ter bescherming van de eigen mensen. De Molukse gemeenschap in Nederland voelde zich nauw betrokken.

Molukkers uit Breda tijdens een stille tocht naar het stadskantoor. Ze maakten zich ernstig zorgen over de hevige gevechten tussen Moslims en Christenen die in 1999 waren uitgebroken op Ambon.

Foto: © Richard Gesell

Nu, twintig jaar later is Ambon-Stad nog steeds verdeeld in Christelijke en Islamitische wijken. De bewoners van het Christelijke Waai zijn inmiddels al weer enkele jaren terug op hun erfgrond, maar er wordt nadrukkelijk niet meer gesproken over de pijn en het leed dat destijds is aangedaan. De Christenen van het dorp Tial hebben zich min of meer permanent gevestigd in Wayare, een nieuwe kampung van het Christelijke buurdorp Suli. Het Islamitische dorp Iha was destijds met de grond gelijk gemaakt. Heuphoog gras heeft het gebied al vele jaren overwoekerd. De Ihanezen wonen verspreid over de Molukken en onlangs sprak ik een docente van een universiteit in Papua, die met haar vader onlangs voor het eerst haar erfgrond heeft bezocht.

Welke invloed heeft de burgeroorlog gehad op de Molukse gemeenschap in Nederland? Tijdens de burgeroorlog werden

Molukse Christenen in Nederland als groep voor het eerst geconfronteerd met Molukse Moslims als bevolkingsgroep. In Nederland zijn Molukse moslims een kleine minderheid; in Ambon-Lease is de verhouding ongeveer 50-50.

Ik kan het niet kan onderbouwen met onderzoeksgegevens, maar het is waarschijnlijk ook zo dat sinds de burgeroorlog in de Molukken de natie Indonesië als politiek taboe onder de Molukse gemeenschap in Nederland sterk heeft afgedaan. Het was lange tijd zo dat "Indonesië" in Nederland snel werd vereenzelvigd met de vijand van de Republiek Maluku Selatan (RMS). Door enige band met Indonesië maakte men zich in Nederland enigszins politieke verdacht, als vijand van de RMS. Tijdens en vanaf de burgeroorlog heeft eigenlijk iedere Molukker in Nederland zich ingezet om zijn of haar familie in de Molukken te helpen. Deze band oversteeg de politieke verdenking, tot op heden.

Het aantal Molukse bezoekers van de Molukken uit Nederland neemt alleen nog maar toe, zo lijkt het. In Nederland is er eigenlijk al een groep Molukse jongeren die geboren zijn na de burgeroorlog en die de toenmalige gevoelens van onmacht, angst en hulp alleen maar kennen uit de verhalen van hun ouders.

De burgeroorlog in de Molukken heeft de onderlinge verstandhouding tussen de moslims en christenen veranderd. De notie dat Molukkers tot aan de oorlog "in harmonie met elkaar" leefden, heeft plaats gemaakt voor het besef dat Molukse christenen en moslims "in harmonie naast elkaar" hebben geleefd. In de Molukken is dat tot op heden zichtbaar. In Nederland lijken wij met nog geen 1300 woorden in dit stukje tekst door te gaan alsof er bijna niets is gebeurd.

Ron Habiboe.

De nieuwe 'keizer van China', Xi Jinping

Uitgebreide boekbespreking

Door: Mark Barrois

Bijna zeventig jaar na de stichting van Mao Zedongs Volksrepubliek in 1949 heeft China zijn tiende president, Xi Jinping. Net als Mao is Xi Jinping (1953) gebrand op het uitbouwen en vooruit sturen van de positie van China op het mondiale toneel, beheerst hij de wetten van de macht uitstekend, en draagt hij zelfs een soortgelijke milde, maar tevens ondoorgrondelijke glimlach als Mao.

In China staat dus wederom een intrigerend, maar tegelijkertijd een voor velen onbekend personage aan het roer. We weten namelijk vrijwel niets over Xi, zijn ideeën, zijn speelstijl en zijn strategie. In *De Nieuwe Keizer*, de nieuwe biografie over Xi Jinping, doet politicoloog en adviseur Ties Dams een eerste aanzet om de misschien wel machtigste man op aarde te doorgronden.

Xi Jinping (links) met zijn jongere broer en vader, Xi Zhongxun (1958) – Publiek Domein/wiki

Dat is een lastige klus, zo geeft Dams ruitelijk toe: feit en fictie zijn in China, dankzij de geperfectioneerde propagandamachine, namelijk al decennia vermengd. Politiek is overal, maar wordt nergens openlijk besproken. Dat

stille klimaat maakt dat Dams Xi hoogstens bij benadering kan schetsen – een portret in spiegelscherven dus.

Mythe

De mythe rondom Xi Jinping begint al bij zijn vader: de jonge revolutionair Xi Zhongxun, die vanaf 1933 vocht voor het guerrillaleger van Mao en daarmee diens communistische partij, de CCP, in het zadel hielp. Voor die verdiensten werd Xi senior gepromoveerd tot onderminister in Beijing, waardoor hij tenslotte tot de absolute top van de Partij kon gaan behoren. In de jaren vijftig resideerde de familie Xi in Beijing, in het Zhongnanhai-paleis, waar een kleine, hechte gemeenschap van bestuurders – en hun families – de dienst uitmaakte. Het was een hermetisch, aristocratisch wereldje, waarin klasse allesbepalend was en waarin de relaties tussen de families minutieus waren vastgelegd. Dit selecte groepje met macht – nauwelijks tweehonderd families, waarvan er nog geen twintig daadwerkelijk wat in de melk te brokkelen hadden – stond bovenaan de ladder van de 600 miljoen andere Chinezen. In deze omgeving, waarin vuurrode propagandapolitiek gecombineerd werd met meedogenloosheid, groeide Xi Jinping op. De boodschap tijdens zijn opvoeding was duidelijk: eer de helden van de revolutie, zet je met dezelfde ijver in voor de almachtige en algoede partij en geef China haar rechtmatige plek in de wereld.

Toch zou de familie Xi niet eeuwig binnen de veilige muren van Zhongnanhai mogen verkeren. Xi senior had namelijk voor economische hervormingen gepleit en werd daarom, zoals zoveel revolutionairen van het eerste uur, in 1962 beschuldigd van onder-

mijning van de Partij – en van Mao Zedongs leiderschap. Een dergelijke beschuldiging straalde slecht af op de gehele familie Xi. Nadat zijn vader en moeder tijdens deze Culturele Revolutie, een periode van zuivering van niet-rechtlijnige communisten, werden opgesloten, verruilde de jonge Xi zijn aristocratische bestaan in het hart van de Chinese klassenmaatschappij voor het afgelegen platteland. Daar werkte hij, in het kader van een opvoedingsprogramma van Mao, op de velden en groeide hij uit tot een gehard en fanatiek communist – de boodschap uit zijn jeugd vergat Xi niet: werk hard om de partij en daardoor China sterker te maken. Blinde volgzaamheid aan het systeem en absolute loyaliteit aan de partij werden de belangrijkste principes.

Rehabilitatie

Na ruim vijftien jaar – waarin Mao Zedong overleed – werd Xi senior gerehabiliteerd, waardoor er een einde kwam aan de tegenwerking van de familie Xi.

Inmiddels had zoon Xi, vervuld met de brandende ambitie om carrière te maken, ook al aardig aan de weg getimmerd. Door zijn rechtlijnige karakter, intellectuele capaciteiten en nimmer aflatende

doorzettingsvermogen, schopte Xi het tot partijsecretaris van een regionale afdeling van de CCP. Via andere bestuurlijke functies in de provincie klom hij vervolgens steeds hoger op in de partijrangen om uiteindelijk, in 2012, secretaris-generaal van de Communistische Partij en voorzitter van de Centrale Militaire Missie te worden. Nog geen half jaar later werd hij daarnaast benoemd tot president van de Volksrepubliek China.

Sinds maart 2013 is Xi Jinping dus dé verpersoonlijking van de macht in China. Die positie werd afgelopen maart, toen het Chinese Volkscongres een grondwetswijziging goedkeurde, nog eens verstevigd: sindsdien mag hij namelijk al zijn functies levenslang bekleden. Zo kan Xi mogelijk nog decennialang invulling geven aan zijn grootse plan om van China in 2050 een 'moderne en welvarende en sterk socialistische natie' te maken.

Xi Jinping en Donald Trump tijdens het bezoek van Trump aan China, in november 2017. (Foto: Publiek Domein – The White House)

Harde hand

Om die droom te verwezenlijken regeert Xi met harde hand. Corruptie wordt fors bestreden. Met name de staatsbedrijven en hooggeplaatste (ideologisch onzuivere) politici worden zwaar aan-

gepakt; sociale onrust wordt in een vroeg stadium in de kiem gesmoord, mede door de forse controle op internet en de inperking van de pers; en de militaire slagkracht van China wordt door Xi opgeschroefd.

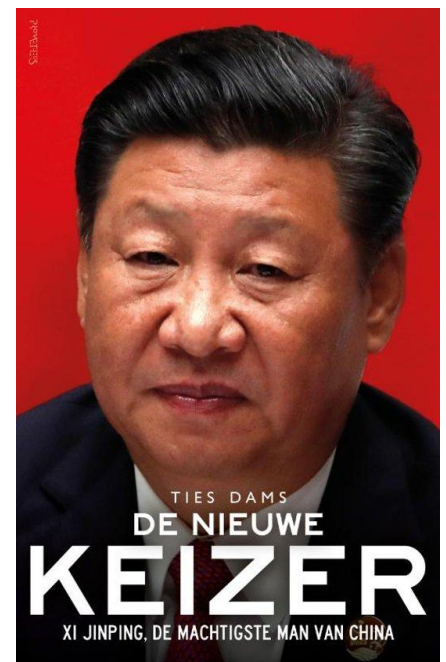
Gecombineerd met het gigantische arbeidspotentieel, het propageren van een 'bundeling van de Chinese krachten' en door discussies of gepolder uit te bannen, kan China, onder leiding van stuurman Xi, in no-time een nieuwe moderniseringsslag maken. Kortom, een strenge en controlerende, maar tevens ambitieuze en vastberaden persoonlijkheid – door critici tot 'dictator' bestempeld – staat in China aan het roer. En nog belangrijker: hij heeft een duidelijke koers naar een duidelijk doel uitgestippeld: China als absolute wereldmacht.

Machtspodium

In zijn boek concludeert Dams nuchter – zonder enige veroordeling van Xi – dat China sinds Mao Zedong niet meer zo'n ervaren spelmeester heeft gekend – en het is voor het eerst dat een Chinese spelmeester het mondiale systeem zó naar zijn hand kan (gaan) zetten. Nu de Verenigde Staten, met Trump in het Witte Huis, zich meer isolationistisch opstellen en zich ophouden in de coulissen van het wereldtoneel, kunnen op het podium de spotlights worden gericht op een nieuwe, ambitieuze en daadkrachtige speler.

Door ruim 1000 miljard te investeren in infra-structurele- en handelsinnovaties in Azië, Europa, het Midden-Oosten en Afrika werpt Xi zich op als de vreedzame hoeder van de duurzame globalisering; bijna als de anti-Trump. Daardoor eist Xi onherroepelijk de hoofdrol op het lege machtspodium op. De rest van de wereld kijkt tussentijds toe hoe het vacuüm door China wordt gevuld.

Bij de verontruste lezer borrelt, dankzij deze typering, misschien een onheilspellende, vertwijfelde gedachte op: wordt Europa dan de speelbal van Xi's machtsspel? Wat betekent Xi's macht voor ons? Dams antwoord op die wezenlijke vragen is ietwat dubbelzinnig: de Europese toekomst zal, ongeacht of Xi nu triomfeert of faalt, gedeels door zijn spel worden bepaald. China en haar leider zullen vergelijkbaar met, decennia eerder, Roosevelt, Churchill en Stalin de toekomst van Europa definiëren.

Europa

Belangrijk is, aldus Dams, om nu voorbereid te zijn, goed na te denken en enige voorzichtigheid te betrachten.

Inzicht in de persoonlijkheid en het spel van de nieuwe keizer – en daarmee in het script van China voor de komende jaren – is cruciaal voor Europa. Het stimuleert Europese politici en beleidsmakers namelijk om na te denken over welke elementen van Xi's machtsspel incompatibel zijn met de Europese vormen van markt, macht en maatschappij en welke elementen juist verzoenbaar zijn. Denk daarbij bijvoorbeeld aan Xi's grote inzet bij het behalen van klimaatdoelstellingen. Dat

sluit namelijk goed aan bij wat Europa belangrijk vindt. Kortom, het besef dat de Chinese politiek, met Xi als 'Grote Roer-ganger', een complexe constellatie vol eigenheden is, die opzettelijk

chaotisch en ordentelijk is, dwingt Europa om na te denken over de wetten van de macht en bovenal hoe wij het machtsspel moeten spelen. Dat is de les die wij van Xi Jinping kunnen leren.

Boek: De nieuwe Keizer – Xi Jinping, de machtigste man van China.

Te bestellen bij Historiek.net of uw eigen boekhandel. Prijs: € 21,99.

zoekt donateurs

Het Indisch Platform behartigt de belangen van de Indische gemeenschap bij de Nederlandse regering

Stichting Het Indisch Platform - Postbus 85564 - 2508 CG Den Haag

Bankrek. nr. NL84 INGB 0088 3644 67 t.n.v. Indisch Platform

MUSEUM
SOPHIAHOF
van Indië tot nu

SOPHIAHOF

In deze rubriek blijft u op de hoogte van nieuws, actualiteiten en het programma van de Indische Ontmoetingsplek Sophiahof

Indië-lezing 2019

Op **zaterdag 9 maart** vindt de Indië-lezing plaats: een initiatief van [Stichting 4/5 mei Comité Amsterdam Zuidoost](#), georganiseerd in samenwerking met het Indisch Herinneringscentrum.

De lezing wordt gefaciliteerd door Openbare Bibliotheek Amsterdam. Het thema dit jaar is '**Migratie & aanpassen**'. Prof. Dr. Leo Lucassen, (Directeur Onderzoek van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) in Amsterdam en hoogleraar Sociale Geschiedenis aan de Universiteit Leiden. Tevens auteur van onder andere *Vijf Eeuwen Migratie*) schetst in zijn lezing een wetenschappelijke analyse ten aanzien van de post-koloniale Indische migratiegeschiedenis en het integratie- en assimilatieproces in Nederland. Na Leo volgt spreker Siem Boon, heel haar leven werkzaam bij de [Tong Tong Fair](#) in Den Haag en sinds 2017 directeur. Zij initieerde het theater voor gesproken woord en de

Leo Lucassen

boekenkrant Indisch Anders. In het verleden was zij bestuurslid van het Indisch Wetenschappelijk Instituut. Hoe heeft zij de zg succesvolle integratie als 2e generatie persoonlijk ervaren? Tot slot deelt historica en blogger van [Gewoon een Indisch Meisje](#), Lara Mariette Nuberg vanuit haar perspectief als 3e generatie Indische Nederlander, haar eigen ervaring met publiek.

Er is ruimte voor vragen uit publiek. **Conchita Willems** is uw gastvrouw en de middag wordt muzikaal omlijst door **Young Released**.

Over de sprekers

Leo Lucassen (1959) is Directeur Onderzoek van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) in Amsterdam en hoogleraar Sociale Geschiedenis aan de Universiteit Leiden. Hij promoveerde in 1990 cum laude aan de Universiteit Leiden op het proefschrift 'En men noemde hen zigeuners'. Verder is hij sinds 2016 (honorair) Adjunct Professor aan de Universiteit van Aalborg in Denemarken. In 1996 werd hem de P.J. Veegensprijs toegekend door de *Hollandse Akademie voor Wetenschappen*. Hij is een voormalige fellow of the *New School for Social Research* in New York en het *Netherlands Institute for Advanced Study* (NIAS).

Siem Boon (Foto: Hans Kleijn)

Hij publiceert veel over de geschiedenis van migratie, zowel met betrekking tot Nederland als in een globaal perspectief. Zijn meest recente boeken zijn *Vijf Eeuwen Migratie: een verhaal van winnaars en verliezers* (samen met zijn broer Jan Lucassen, Atlas Contact 2018) en *Voorbij Fort Europa: een nieuwe visie op migratie* (samen met Henk van Houtum, Atlas Contact 2016).

Een bijzonder jaar

Het jaar 2019 wordt een bijzonder jaar met speciale momenten, voor het Indisch Herinneringscentrum en natuurlijk voor alle organisaties in ons pand aan de Sophialaan 10. Nu zitten we nog midden in de verbouwing. Af en toe is het afzien, maar tegelijkertijd gaan we nu langzaam de contouren zien van het nieuwe 'Museum Sophiahof – van Indië tot nu'. Ondertussen werken het IHC en MHM intensief aan de inrichting ervan en ook aan de tentoonstelling 'Vechten voor Vrijheid' wordt hard gewerkt. Naar verwachting openen wij medio 2019 met diverse openingsactiviteiten.

Ons gewaardeerde bestuurslid Vaya Nijhof is per 1 januari

Siem Boon (Den Haag, 1964) werkt al haar hele leven voor de Tong Tong Fair in Den Haag, in diverse functies, sinds begin 2017 als directeur. Zij was onder andere programmeur, en hoofdredacteur van de Pasarkrant, toen die nog driemaal per jaar verscheen. Zij initieerde het theater voor gesproken woord en de boekenkrant Indisch Anders. Ook is zij secretaris van Stichting Tong Tong; in het verleden was zij bestuurslid van het Indisch Wetenschappelijk Instituut. Sinds 2015 is zij lid van de Raad van Toezicht van het Museon in Den Haag. Zij studeerde onder andere Portugees in Utrecht. In haar tienertijd was haar hobby fotografie ook haar bijbaan, vooral live foto's van haar andere grote hobby: muziek.

Lara Mariëtte Nuberg (geboren Amsterdam, 1990) historica en blogger van [Gewoon een Indisch Meisje](#). Lara schrijft en doet onderzoek voor diverse organisaties en instellingen. Zij was in 2018 als reporter betrokken bij de programmareeks *Gepeperd Verleden* van het Indisch Herinneringscentrum.

Lara Nuberg

Datum: zaterdag 9 maart 2019

Tijd: 14.00-17.00 uur

Locatie: OBA Theater, Openbare Bibliotheek Amsterdam Oosterdokskade 143, 1011 DL Amsterdam

Aanmelden:

uitsluitend via [dit formulier](#). De Lezing is gratis, maar aanmelden is verplicht. Vol=vol. Digitaal aanmelden kan **uiterlijk** tot en met 6 maart 2019.

afgetreden. Dit deed zij na twee volle termijnen zitting te hebben gehad als bestuurslid. Haar bijzondere betrokkenheid en goede adviezen zal ik missen. Dank daarvoor! In deze nieuwsbrief is haar afscheidscolumn opgenomen. Tegelijkertijd zijn wij verheugd met het aantreden van een nieuw bestuurslid, Magda Wallenburg. In het dagelijks leven is zij staf-functionaris kwaliteit en cultuur bij woonzorgcentrum Raffy in Breda. Zij zal zich zeker nog aan u voorstellen.

Ik begon ermee dat er nog vele speciale momenten zullen zijn. Waar moet u dan aan denken? Binnenkort wordt de website van Museum Sophiahof gelanceerd. De

website van het Indisch Herinneringscentrum was inmiddels 10 jaar oud, dus reden genoeg om ook hier een nieuwe website te bouwen. De site is al ontworpen en ik kan u zeggen dat hij een warme, moderne uitstraling krijgt. Houd ons nieuws in de gaten...

30 Dagen op zee, ons Kenniscentrum Repatriëring, nadert zijn voltooiing. We hebben besloten dat de lancering ervan zal samenvallen met de openstelling van het museum. Het webportal Indië in Oorlog wordt ook vernieuwd. De collecties worden gekoppeld aan het Netwerk Oorlogsbronnen dat is ondergebracht bij het NIOD. Hierover vertellen wij u in een latere editie meer.

Alsof dit alles niet genoeg is, zullen we het hele jaar door actief blijven, ook in het land, met diverse programma's, zeker ook op educatief vlak. We werken

wederom samen met vele partners en worden ondersteund door diverse fondsen, waarbij het *vfonds* een prominente plaats inneemt. Ik zal niet alle activi-

teiten van het IHC met de vele samenwerkingspartners hierbij opsommen, maar wil u adviseren om onze agenda in de gaten te houden! *Yvonne van Genugten*

Afscheidscolumn Vaya Nijhof-Schippers

Na elf jaar neemt Vaya Nijhof afscheid als bestuurslid bij het Indisch Herinneringscentrum.

Als medeoprichter van buiten Randstedelijk fenomeen *Stichting Nasi Idjo**), mocht ik deelnemen aan de verkennende gesprekken van bureau Boer & Croon, die in opdracht van het ministerie van VWS, een onderzoek ging leiden over hoe een nieuw Indisch Herinneringscentrum eruit kon zien. De Nederlandse overheid vond dat de Indische gemeenschap recht had op een goed herinneringscentrum.

Op 30 augustus 2007 hebben we als bestuursleden onze eerste bijeenkomst gehad. In aanloop hiernaartoe werd ik door verschillende bestuursleden, van andere gevestigde Indische organisaties, gewaarschuwd dat ik mij in een 'mijnenveld' zou gaan bewegen, en of ik daar wel tegen bestand was. Als *hardcore Indo***) ken ik deze wereld maar al te goed. Makkelijk was het niet om onze opdracht uit te voeren. Tijdens de boeklancering '*Een Indische Skyline****)' hoorde ik een van de sprekers zeggen dat niet iedere individuele ambitie kan worden gedeeld. En ik ken geen groep die zo divers in samenstelling is als de Indische gemeenschap.

Hoe anders heb ik dit mogen meemaken bij de mensen van het Indisch Herinneringscentrum.

Van onze diversiteit in samenstelling hebben we onze kracht gemaakt. We hebben met een klein team, enorm veel werk verricht. Ik noem een paar: onze intrek, als vierde herinneringscentrum, op Bronbeek in Arnhem. De succesvolle publiekspresentatie

'*Het Verhaal van Indië*'. In deze tentoonstelling geven wij een overzicht van ons gemeenschappelijk erfgoed. Van VOC tot de repatriëring. De aanstelling van onze directeur Yvonne van Genugten en stafleden.

Het maken van het Nationaal geschenk de educatieve strip '*De Terugkeer*', de presentatie van '*de WereldExpress*', de Indische Salons die door het hele land is gegaan, het benoemen van prof. dr. Remco Raben tot bijzonder hoogleraar Koloniale en post-koloniale literatuur- en cultuurgeschiedenis, onze intrek op de Sophiahof in den Haag, en nog vele andere activiteiten waarbij we ook samenwerking hebben gezocht met diverse instellingen om ons aan een zo breed mogelijk publiek te tonen.

Feit is dat het Indische verhaal (nog) niet in het collectieve Nederlands geheugen zit. Er is nog veel werk te doen voor het Indisch Herinneringscentrum. Tijdens zijn oratie****) sprak Remco Raben

de woorden uit: '*Indië is hot*'. Als bestuurslid van het eerste uur van het Indisch herinneringscentrum, kan ik dit alleen maar beamen. Ik zie vele jonge initiatieven ontstaan op divers gebied, of het nou op film, theater, dans en zo veel meer andere disciplines. Onze motto '*Indisch geheugen voor de toekomst*' zie ik opgepakt worden door de jongere generaties, ieder op zijn eigen manier en in hun eigen 'taal'.

Als ik terugkijk is er in de loop van de jaren veel veranderd en zijn we een Indisch Herinneringscentrum geworden die meedoet in de samenleving.

Een Herinneringscentrum om heel erg trots op te zijn. Het Indisch Herinneringscentrum heeft de afgelopen jaren, naast een prachtige museale tentoonstelling en educatieve producten, ook een interessante programmering voor de verschillende doelgroepen opgezet.

De afgelopen jaren groeiden de activiteiten op divers gebied. Ook is het een mooie plek voor de volgende generatie, waar volop ingespeeld kan worden op '*een tweede laag van herinneren*' en kunnen mensen met vraagstukken omtrent de gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië en de daaropvolgende dekolonisatie terecht bij het IHC.

Ik heb met veel plezier en op een eigen wijze invulling gegeven aan mijn functie als bestuurslid en mijn best gedaan om het Indisch Herinneringscentrum verder te brengen naar een toekomst-proof Herinneringscentrum. Dit heb ik samen mogen doen met

bestuursleden van het eerste uur, Erry Stoové, Winnie Sorgdrager, Kees Neijssingh, Bing Go en Jan Willem Kelder. Jan Willem Kelder gaat samen met het huidige bestuur en met directeur Yvonne van Genugten, stafleden en vrijwilligers verder vorm te geven aan het Indisch Herinneringscentrum in de Sophiahof in den Haag.

Meer dan elf jaar is een mooie periode geweest en ik laat met een gerust hart en enige trots een mooi Indisch Herinneringscentrum achter. Het is met

gemengde gevoelens dat ik afscheid neem omdat ik me zeer verbonden voel met deze organisatie, maar het is goed om een volgende stap te zetten. Iedereen bedankt voor alles!

Vaya Nijhof-Schippers

***) Nasi Idjo** [2003-2018]

Stichting die als doel heeft het levend houden van de Indische identiteit door en voor Indische jongeren, met de oudere generatie als aanspreekpunt.

****) Hardcore Indo** - Ricci Scheldwacht/ Indische Letteren. Jaargang 24

https://www.dbnl.org/tekst/_ind004200901_01/_ind004200901_01_0030.php

****) Een Indische Skyline,**

Indische organisaties in Nederland tussen 1980 en 2010 - auteur Fridus Steijlen

<https://www.indischherinneringscentrum.nl/nieuws/artikel-i-een-indische-...>

******) Oratie Prof. dr. R. Raben**

<https://www.indischherinneringscentrum.nl/nieuws/oratie-prof-dr-remco-raben>

Oproep! Programma 'Tracing your roots'

"Als je weet waar je vandaan komt, is het ook makkelijker te bepalen wie je bent en waar je naartoe wilt."

Op 2, 9, 17 en 24 maart 2019 organiseert **Stichting Zieraad** het programma **Tracing Your Roots**. Ben je tussen 15-35 jaar oud en nieuwsgierig naar jouw Indisch/Molukse wortels? Meld je dan aan via www.zieraad.com en doe mee!

Tracing Your Roots is een project waar je samen met andere Indisch/Molukse jongeren kennismaakt met genealogie en stam-

boomonderzoek, om vervolgens op zoek te gaan naar jouw voorouders en familiegeschiedenis.

Gedurende 4 middagen in maart duik je in het archief, je interviewt jouw (groot)ouders en je houdt bij wat je tijdens jouw zoektocht ontdekt door te filmen met je mobiel. Via gastlessen maak je leer je vervolgens over onderbelichte aspecten aan de Indisch/Molukse geschiedenis. We sluiten af met een inter-generationale familiedag waarin we verhalen en geschiedenissen met elkaar uitwisselen.

Wordt vriend van het Indisch Herinneringscentrum

Het **Indisch Herinneringscentrum** zet zich in om de **geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië** en de gevolgen daarvan door te geven, levend te houden en te onderzoeken wat dit voor huidige generaties betekent.

Dat doen we voor u, maar ook graag samen met u! Als **Vriend** geeft u het Indisch Herinnerings-

centrum net even dat **extra steuntje in de rug**. Met een donatie van minimaal € 25 per jaar ondersteunt u ons werk en

bent u als Vriend op een speciale manier verbonden aan het

Indisch Herinneringscentrum. Vrienden hebben bovendien bij ons een streepje voor.

Maar niet alleen ontvangt u als **welkomstcadeau** het prachtige door **Jet Bussemaker** geschreven boek **Dochter van een kampkind**, u ontvangt ook eens per jaar een **speciale uitnodiging** alleen voor Vrienden. **Vriend** worden kunt u [HIER](http://www.indischherinneringscentrum.nl).

Wordt vriend van Stichting Moluks Historisch Museum

Vindt u het belangrijk dat het Molukse culturele erfgoed toegankelijk is en bewaard blijft voor volgende generaties?

Word dan Vriend van Stichting Moluks Historisch Museum.

Met uw contributie maakt u het mogelijk dat Museum Sophiahof

haar collecties beheert en presenteert, activiteiten en herdenkingen organiseert en ervoor zorg draagt dat de Molukse geschiedenis

en cultuur zichtbaar zijn in de Nederlandse samenleving.

De [Vriendenwerkgroep](#) van de Stichting MHM is daarom deze Vriendencampagne gestart. Voor 25 euro bent u Vriend voor een heel jaar. Kiest u ervoor om meer te doneren, dan is dat natuurlijk welkom!

Om kosten te besparen werkt de Stichting MHM niet met een acceptgiro of met automatische incasso.

U dient de jaarlijkse contributie zelf over te maken. Het lidmaatschap geldt voor 1 kalenderjaar. U betaalt uw contributie bij aanvang en vervolgens per 1 januari van elk jaar.

Met uw Vriendenlidmaatschap verzekert u zich van:

- Uitnodigingen voor Vriendenbijeenkomsten
- Vooraankondigingen van veel overige bijeenkomsten georganiseerd door Stichting MHM
- De digitale Nieuwsbrieven
- Mogelijkheid om deel te nemen aan verrassingsacties (zoals het verloten van boeken)

Wilt u Stichting MHM ook in natura steunen als sponsor door bijvoorbeeld een zaal of faciliteiten ter beschikking te stellen voor onze evenementen of voor producten?

Neem dan contact met ons op via info@museum-maluku.nl. Wij gaan graag met u in gesprek om te kijken wat we voor elkaar kunnen betekenen.

Meer weten over vormen van doneren en fiscale aftrekbaarheid? Alle informatie vindt u [hier](#). Vriend worden kunt u [hier](#).

Sophiahof – Sophialaan 10 – 2514 JR Den Haag – Tel: 070-2002500

Hotelboeking online regelen? Pas op voor misleiding!

Veel online boekingsites hebben er een handje van om hun boekingen door onjuiste informatie op te schroeven of te bespoedigen. De Britse consumentenorganisatie *Competition and Markets Authority* (CMA) startte vorig jaar een onderzoek naar de praktijken van boeking sites voor hotels zoals Expedia, Booking.com, Agoda, Hotels.com, e-bookers en Trivago. Daarbij werd vastgesteld dat deze zich regelmatig schuldig maken aan verstrekking van klantmisleidende informatie.

Enkele voorbeelden:

- Onheuse informatie over de populariteit van een hotel
- Het strategisch plaatsen van volgeboekte hotels in de zoekresultaten om klanten over te halen sneller te boeken

- Melden dat andere klanten op hetzelfde moment eveneens naar het hotel kijken, maar er niet bij zeggen dat het andere reserveringsdata betreft
- Geflatteerde korting presenteren omdat ze brekend zijn op basis van een kamerprijs in het hoogseizoen
- Het verbergen van bijkomende kosten, die pas getoond worden als de klant eenmaal geboekt heeft en de betaling gaat verrichten

Deze praktijken maken het voor potentiële klanten moeilijk om de beste deal te vinden en dat komt dicht in de buurt van overtreding van de wet op consumentenbescherming.

Daartoe aangezet door de CMA, hebben hotelboekingsites beloofd deze praktijken voortaan achterwege te laten en transparanter te zullen worden. In hoeverre dit wordt waargemaakt moet nog in de praktijk worden bewezen. Ook voor veel bestemmingen in Azië zijn deze sites prominent op de hotelmarkt aanwezig. Of de berisping van de CMA daar enig effect zal sorteren mag worden betwijfeld.

<https://www.trefpuntazie.com>

Petitie nr. 291 aangeboden aan de Ambassadeur van Japan

His Excellency Shinzo ABE
Prime Minister of Japan

(Nederlandse vertaling)

Den Haag, 12 februari 2019
Petitie: 291
Onderwerp: En nu voorwaarts!

Excellentie,

We hadden gehoopt u te mogen ontmoeten tijdens uw recente bezoek aan Nederland. Helaas, uw korte verblijf in Nederland betrof slechts de versterking van de Nederlands-Japanse handelsrelatie als gevolg van het EU-Japan handels verdrag. Het Japanse oorlogs verleden kwam niet ter sprake. Echter, volgens de door het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Japan uitgebrachte samenvatting naar aanleiding de Japan-Nederlandse top conferentie met Eerste Minister Rutte, maakte u duidelijk Nederland te beschouwen als strategische partner in het volgen van algemeen aanvaarde gedragsregels. Een van die regels betreft de erkenning van Japans oorlogsverleden tijdens de bezetting van Nederlands Oost Indië tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Eerste Minister,

In onze vorige petitie verwezen we naar uw Nieuw Jaars toespraak "dat u bevangen bent door het ontnuchterende besef Japans naoorlogse diplomatie te heroverwegen." De bewegingen in de wereld richten zich op de toekomst van onze kinderen en kleinkinderen. Hoe kunt u aan hen uitleggen dat Japan geen verantwoordelijkheid draagt voor het gedrag van het Keizerlijke leger en waarom Japan zijn naoorlogse diplomatie moet heroverwegen? Bent u bang voor de onbetwistbare waarheid of dat Japan daarom in de toekomstige wereld zakelijk verliest? Zoals genoemd in onze voorgaande petitie "De ouderen in zowel Japan als Nederland zijn hun lijden en gebrek aan respect en fatsoen door respectieve Japanse regeringen inclusief die van u niet vergeten".

Het is de hoogste tijd, als nooit eerder te voren, en noodzakelijk voor een politieke discussie met u als Eerste Minister van Japan.

Eerste Minister,

De mogelijkheid om tijdens uw bezoek een open discussie te hebben werd niet aangegrepen. Dit spijt ons zeer, daar wij geloven dat persoonlijk contact altijd beter is dan te communiceren per petitie.

Namens de Stichting Japanse Ereschulden
J.F. van Wagtenonk
Voorzitter

(Original English version, go to: Petition # 291: Giri "[And now forward](#)")

OPROEP

In de zomer van 2019 verschijnt de
gelegenheidsglossy 'PINDA',
een magazine van, voor en over Indisch
Nederland, met schrijvers als Marion Bloem,
Adriaan van Dis, Reggie Baay en Gustaaf Peek

Hiervoor zijn wij nog op zoek naar invulling van de
VACATURE:

REDACTIE-ASSISTENT

voor de periode vanaf nu tot 1 augustus 2019

Heb jij Indische roots en kun je goed regelen?
Laat dan wat van je horen

Wij zoeken een
freelance redactie-assistent,
die

- Woont in omgeving Amsterdam
- Aantoonbaar affiniteit heeft met voormalig
Nederlands-Indië en Indonesië
- Goed kan organiseren

Wij bieden een inspirerende werkomgeving
en een passende vergoeding

INTERESSE?

Stuur je CV en motivatie naar onze
hoofdredacteur Ricci Scheldwacht
ricci@scheldwacht.nl

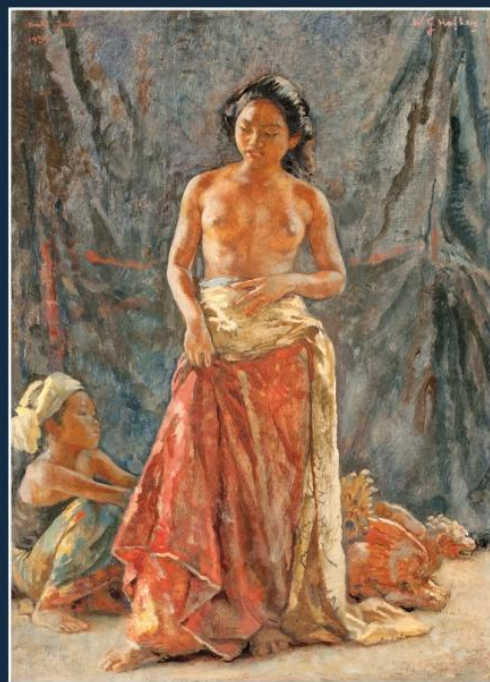
Heb je nog vragen?

Dan kun je bellen: 06-22 41 96 84

ZEEUWS VEILINGHUIS

**GEVRAAGD:
INDISCHE SCHILDERIJEN**

W. G. Hofker (1902-1981)

Hamerprijs: € 600.000,-

Herengracht 74, 4331 PX Middelburg
Tel. 0118 - 650 680

WWW.ZEEUWSVEILINGHUIS.NL

Adresboek van Bandoeng 1941

In dit adresboek staan de gegevens alfabetisch op familienaam met daarachter het adres waar hij of zij woonde in 1941

<http://www.boudewynvanoort.com/2016/02/adresboek-van-bandoeng/>

Naast de **straatnamen** 'vroeger en nu' van **Batavia / Jakarta**
<https://indearchipel.com/2017/05/24/straatnamen-batavia-jakarta/>

heeft "In De Archipel" ook de straatnamen van **Medan** online staan

<https://indearchipel.com/2017/09/07/straatnamen-medan/>

Alsmede de straatnamen van **Semarang**

<https://indearchipel.com/2018/01/29/straatnamen-semarang/#more-23257>

En nu ook de straatnamen van **Surabaya**

<https://indearchipel.com/2018/07/31/straatnamen-surabaya/>

Goede vooruitzichten voor MHM in 2019

Directeur Nanneke Wigard aan het woord

De samenwerking in Museum Sophiahof (de nieuwe naam van de lokatie aan de Sophialaan 10 in Den Haag, waaraan het Moluks Historisch Museum en het Indisch Herinneringscentrum gezamenlijk invulling geven) en straks de openingstentoonstelling over het Indische en Molukse verzet bieden kansen om ons nog meer dan voorheen te profileren bij een groter publiek, aldus directeur Nanneke Wigard: "En daarmee starten we dit nieuwe jaar met goede vooruitzichten. Ik ben optimistisch over onze toekomst, maar dan moeten we deze kansen ook ten volle benutten."

Nanneke Wigard, directrice van Moluks Historisch Museum (MHM)

Een gesprek met de directeur van MHM. Het is in eerste instantie even zoeken naar Nanneke Wigard in het gebouw aan de Sophialaan 10 in Den Haag. Bouwvakkers zijn druk bezig om een diepe geul te graven bij de ingang en wijzen bezoekers naar een zij-ingang, containers met sloopafval worden afgevoerd, muren worden uitgebroken. Een grote verbouwing is gaande om het pand geschikt te maken voor tentoonstellingen en

als kenniscentrum. Via de met plastic afgedekte trappen komen we dan eindelijk in het kantoorgedeelte waar met een bordje naast een deur duidelijk wordt dat hier het kantoor is van MHM. Een blik naar binnen levert meteen herkenning op: Nanneke en de vrijwilligers aan het werk tussen talrijke dozen en documenten.

Voel je je al een beetje thuis in Museum Sophiahof? "Hier in deze kamer is het zoals we altijd al werkten. Het doet denken aan de tijd dat we nog in Houten in het MKC zaten of daarvoor in ons gebouw in Utrecht: dezelfde meubels en archiefdozen. De vrijwilligers zijn hier en delen van onze collectie, en ja, dan voel ik me thuis. De rest van het pand wordt grondig verbouwd. We hebben net de grote sloopwerkzaamheden achter de rug, dat was een rumoerige tijd. Maar je kunt nu ook, met een beetje fantasie, zien hoe het gaat worden. Bijvoorbeeld de ruimtes waar de tentoonstellingen komen, die zijn groot en licht. En de contouren van de nieuwe entree waar de receptie komt, zijn ook al zichtbaar. Ik verheug me op de komst van de bezoekers, zodat het hier straks gezellig druk is."

Hoe gaat het er hier uitzien? "De ontwerpen voor de inrichting zijn klaar, bijvoorbeeld de receptiedesk en de museumwinkel. Niet alleen logo, posters en website maar zelfs vloerbedekking komt in de nieuwe huisstijl: modern en veelkleurig met gestileerde patronen gebaseerd op textiel uit Nederlands-Indië, zodat het herkenbaar blijft voor de oudere generaties, maar het vooral ook jongeren aanspreekt."

Kan de Molukse bezoeker zich straks ook herkennen in het gebouw? "Jazeker. Ik hoor die

geluiden wel eens uit de Molukse gemeenschap: 'Blijft MHM wel herkenbaar in een gebouw samen met andere Indische organisaties?' Ik snap de zorgen ook. Maar hier kunnen we juist laten zien welke meerwaarde ons verhaal heeft. Dat de koloniale geschiedenis van Nederlands-Indië niet volledig is zonder het Molukse perspectief.

Artist's impression van het nieuwe entree (Asnova Architecture, Utrecht)

Dat gaat zich uiten in alles wat we hier gaan doen: in de openingstentoonstelling over het Indische en Molukse verzet, in de vaste tentoonstelling die op termijn ontwikkeld gaat worden, in de samenstelling van het vrijwilligers-team voor receptie, winkel, het museumcafé en bibliotheek. Dat we hier ons verhaal kunnen toevoegen aan de gedeelde geschiedenis en een groter publiek kunnen bereiken, vind ik winst ten opzichte van de situatie dat we nog alleen in een gebouw zaten. Mensen moeten niet vergeten dat MHM hier in Museum Sophiahof, maar ook elders, doorgaat met het organiseren van eigen activiteiten, zoals in maart weer een herdenkingsbijeenkomst van de aankomst van de Molukkers in 1951." Museum Sophiahof heeft als ondertitel 'Van Indië tot nu'. Wat betekent dit voor MHM? "De naam geeft mijn visie weer op Museum Sophiahof: het verhaal dat we met tentoonstellingen en programmering in Museum Sophiahof vertellen, start in het verleden, in

Indië, en loopt door tot het heden. Juist de impact van dit verleden op het heden is iets dat wij (de partnerorganisaties in de Collectieve Erkenning) willen laten zien. De koloniale geschiedenis is niet iets uit een ver verleden of een hoofdstuk in een geschiedenisboek. Ik vind het ook belangrijk om de geschiedenis van de Molukse en Indische gemeenschap in Nederland aan bod te laten komen: de opvang en integratie van de eerste jaren, het overheidsbeleid en initiatieven vanuit de Indische en Molukse gemeenschappen zelf om zich een plek te verwerven in de Nederlandse samenleving. En in het heden: cultuuroverdracht en identiteitsbeleving. Dit zijn onderwerpen die in multicultureel Nederland met steeds nieuwe groepen nieuwkomers relevant blijven en waaruit lessen kunnen worden getrokken in debatten over migratie, verschillende loyaliteiten en tweetaligheid, om er maar een paar te noemen.

De bouwput voor het nieuwe entree

We ervaren als MHM dat jonge Molukkers, al dan niet van gemengde afkomst, betekenis willen geven aan hun identiteit. Jonge talenten kloppen hier weer aan om zich te oriënteren op samenwerking. Ze halen elementen uit het verleden en verwerken deze in eigentijdse uitingen. Dat zal trouwens voor de Indische jongeren niet anders zijn." Ik verwacht dat de Indische en Molukse verhalen zich goed lenen om samen verteld te worden in een spannende mix van overeen-

komsten en verschillen, want die verschillen zijn er duidelijk ook. Daarbij betrekken we meerdere perspectieven en verschillende generaties zoals straks in de verzetstentoonstelling tot uiting komt.

Wat kunnen we in 2019 van MHM verwachten? "Bij de inrichting van Museum Sophiahof is voorzien in een bibliotheek annex studiezaal omdat we vooral ook een kenniscentrum willen zijn. De boekencollectie van MHM wordt aangevuld met boeken van het Indisch Herinneringscentrum die in 2019 door de vrijwilligers gerubriceerd en ingevoerd worden. Verder zijn onze collecties nog steeds digitaal toegankelijk en worden ze ook nog steeds uitgebreid met materiaal dat door de vrijwilligers geordend en geregistreerd is. Wat we ook blijven doen is onderzoekers wegwijs te maken in het netwerk van specialisten (erfgoed specialisten, historici en antropologen) en hen verwijzen naar de juiste mensen. Mooie bijkomstigheid is dat door de samenwerking met Indische organisaties in het pand dit netwerk nog groter wordt. Verder blijven we programmeren, zoals jaarlijks het boekenprogramma Katong Batja...Live! en we gaan aan de slag met de productie van de 'Academy'. Omdat we over een leerstoel Molukse Migratie en Cultuur in Comparatief Perspectief beschikken, organiseren we ook masterclasses, lezingen en discussieprogramma's over identiteit, ambities en erfgoed.

Deze Academy zal in eerste instantie een activiteit van MHM zijn, maar het leent zich bij uitstek om een gezamenlijke activiteit te worden met andere partners in Museum Sophiahof.

Verder gaan we op de oude voet door met de aankomst-herdenking, de programma's rond de KNIL-herdenking, de Tong Tong Fair en de samenwerking met Bronbeek tijdens de Maand van de Geschiedenis." Wat is je wens

voor 2019? "Alle activiteiten die ik noemde zijn natuurlijk belangrijk. Maar mijn persoonlijke wens is om in 2019 met een andere versie van Katong Batja... Live! te komen, namelijk Katong Batja... Live!-Kids, een boekenprogramma voor kinderen waarin zij spelenderwijs gestimuleerd worden tot lezen en plezier in taal.

De toekomstige tentoonstellingsruimte

Met natuurlijk veel aandacht voor kinderboeken en vooral veel doe-activiteiten zoals pantuns schrijven (speciale Molukse dichtvorm) en Molukse liedjes zingen. Dat deden we al in het museum in Utrecht en het was heel succesvol. Waar kijk je het meest naar uit in 2019? "Uiteraard kijk ik uit naar de opening medio 2019. Vroeger hadden we in het Moluks Museum in Utrecht speciale arrangementen voor groepen en individuele bezoekers. Daar heb ik goede herinneringen aan: mensen wegwijs maken in het gedeelde verleden, hen inspireren en gewoon een interessante dag bezorgen. Dat gaan we straks in Museum Sophiahof ook weer doen. Of het nu gaat om groepen kinderen, families of ouderen, wij kunnen voor elk wat leuks of leerzaams bieden. Rondleidingen geven en het contact met de bezoekers, daar kijk ik persoonlijk echt naar uit!" _____

Een serie korte reisanekdotes over de dagelijkse beslommeringen op Java in Indonesië

Humor

We bezoeken het [Kraton](#). Dit is het paleis van de sultan, nog steeds bewoond door de huidige [Sultan van Yogyakarta](#), Sultan [Hamengkoeboewono X](#), die tevens gouverneur is van het gebied.

Bij het betreden van het ommuurde terrein met het paleis en de bijgebouwen moet ik uit respect mijn pet afzetten, een korte broek is ook niet toegestaan. Onze redelijk Nederlands sprekend gids leidt ons rond

en hij dreunt geroutineerd zijn grapjes op. Bij de Gouden Balzaal: 'Hier houdt men het Suikerfeest met de suikeroom', bij de *kentongan*, een trom waarmee in de *desa* en de *kampung* gewaarschuwd werd voor gevaren als brand, dieven, aardbevingen en wilde dieren: 'Toen tok tok tok, nu mobiel', bij een meisje dat voorbij loopt: 'Manis tanpa gula, zoet zonder suiker', bij het spel met wajangpoppen, begeleid door een gamelanorkest met stoere

besnorde trommelaars in sarong, kris in de band op de rug: 'Nu playstation', bij de stamboom van een voorvaderlijke sultan met vijfenzeventig kinderen (meisjes voorgesteld als bladeren, jongens als vruchten, sic!): 'Toen geen televisie'.

Ja ja, het was me lachen in dat Kraton.

Chris
Yogyakarta, 04-12-2014

Online klikspaan-app in Indonesië

Indonesiërs kunnen online klikken over afwijkende religies

Door: Annemarie Kas

Jakarta – Vertoont de buurman 'afwijkend religieus gedrag'? En is hij soms lid van een van de in Indonesië verboden religieuze organisaties? Sinds vorige week kunnen Indonesiërs met behulp van een klikspaan-app verdachte personen en clubs melden bij de autoriteiten.

De nieuwe tool zorgde meteen voor ongerustheid bij mensenrechtenorganisaties. De vrijheid van godsdienst staat toch al onder druk in Indonesië en daar zou zo'n meldingsmogelijkheid alleen maar verder aan bijdragen. Het land erkent zes religies, naast de islam ook het katholicisme, protestantisme, hindoeïsme, boeddhisme en het confucianisme. Rond de 85 procent van de bevolking is islamitisch.

Indonesië stond altijd bekend als een tolerant land, maar volgens een recente peiling van het

Indonesia Survey Institute neemt de laatste jaren de intolerantie van moslims toe. Zo neemt 59 procent van de moslims er aanstoot aan als de president géén moslim is.

Het instituut dat de applicatie heeft gelanceerd, is een afdeling van het Openbaar Ministerie die zich speciaal bezighoudt met religie; de naam zou in de Harry Potter boeken niet misstaan: de Coördinerende Raad voor het Monitoren van Mystieke Geloven in de Maatschappij. De Indonesische afkorting is Bakor Pakem. De app heet Smart Pakem.

Human Rights Watch Indonesië houdt Bakor Pakem al jaren in de gaten en volgens de organisatie gaat dan vooral om vervolgingen voor godslastering. En ze hebben in de afgelopen vijftig jaar meer dan dertig religies verbannen weten te krijgen.

Overigens moeten ook de niet-soennitische moslims het ontgelden. In de Smart Pakem-app staat een lijst met verboden religieuze organisaties en daar staan ook Gafatar en Ahmadiyah tussen. Ahmadiyah wordt door soennitische islamieten gezien als een afvalligen en Gafatar combineert de islam met christelijke en joodse elementen. Dat wijkt af van een van de zes erkende godsdiensten, wat volgens Bakor Pakem dus absoluut niet de bedoeling kan zijn.

De Indonesische mensenrechtencommissie Komnas HAM noemt de app 'gevaarlijk' en heeft er bij het Openbaar Ministerie al op aangedrongen dat het de app weer zal verwijderen. Tot die tijd een schrale troost: de app kreeg van gebruikers alleen nog maar negatieve recensies.

De Groene Amsterdammer

Reparatie van iPhone, iPad en Android. Snel, vakkundig en redelijk geprijsd.
Klik [hier](#) voor de aanbieding. Borca-Online / BorcaDen webshop

Borca **Online**
Computer **Service**

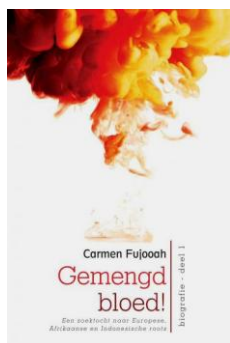
Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

(advertentie)

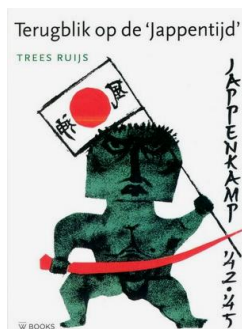
Boekbespreking, e-Books, CD & DVD, Presentatie & Signeren

Gemengd bloed – Carmen Fujooah. Zoektocht naar Europese, Afrikaanse en Indonesische roots. Gedreven door nieuwsgierigheid ging Menny op zoek naar het verhaal van haar herkomst. De ontdekking dat haar overgrootmoeder als huisstavin zwanger raakte van haar blanke meester, was slechts het begin van een bewogen zoektocht naar het verleden. Toen Menny's moeder in coma kwam te liggen,

werd zij geconfronteerd met de fragiliteit van het leven. Dit prikkelde haar om haar levensverhaal op papier te zetten. Met een herkomst die te herleiden is naar drie continenten, schrijft zij het eerste deel van haar biografie over haar jeugd. *Prijs: € 22,99.* Dit boek is ook te bestellen bij [Uitgeverij Boekscout](#).

Terugblik op de Jappentijd – Irene Linssen, Erik Somers en Maaïke Vonk. Trees Ruijs (1925) groeide op in Nederlands-Indië. In 1942 kwam er door de Japanse bezetting een grimmig einde aan haar jeugd. Met haar moeder en broers en zussen werd Trees geïnterneerd. Eerst in een woonwijk in Malang, later in de kampen Karang Panas en Lampersari in Semarang op Java. Haar vader werd tewerkgesteld aan de Birma Spoorweg. Het gezin overleefde de oorlog. Na de oorlog volgde een gedwongen repatriëring naar Nederland. Net als de andere Indische Nederlanders verloor zij bezittingen, land en cultuur. Een cultuur die Trees Ruijs nooit heeft losgelaten en waarvan de invloed in haar werk als beeldend kunstenaar zichtbaar en voelbaar aanwezig is. Toen steeds meer mensen last kregen van hun

oorlogstrauma's in Indië, ging Trees dit verleden uitbeelden in een serie schilderijen: Terugblik op de Jappentijd. Hierin visualiseert zij niet alleen haar eigen ervaringen, maar het gehele oorlogsverloop. *Prijs: € 19,95. Nu Van Stockum prijs: € 7,50.*

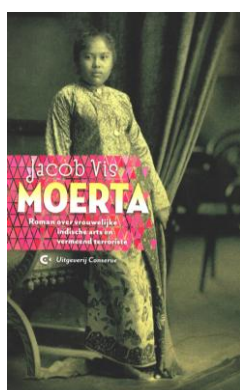
De lange reis van de Poesaka – Simone Berger en Armando Ello. De creatieve fotograaf, filmer en auteur Armando Ello en 'herinneringskunstenaar' Simone Berger (zoals Adriaan van Dis haar noemde) bundelen hun ervaring en passie en geven een gezicht aan de vele nog niet vertelde Indische verhalen. Door het levenspad van de Poesaka te volgen, leggen zij van dertig personen de levensgeschiedenis vast. Hiermee geven zij een stem aan de eerste generatie en hun nazaten. Het resultaat: mooie verhalen, enerzijds over Tempo Doeloe (vroeger) en anderzijds over de ontberingen, veerkracht en wilskracht en de kracht van vergeven en verzoening. In dit unieke boek laten de geïnterviewde personen zien hoe zij het beste hebben weten te verbinden van twee werelden. De Poesaka's krijgen een steeds diepere betekenis met belangrijke sym-

bolische en emotionele waarde. Ontdek het persoonlijke verhaal achter de uitverkoren Poesaka's van Adriaan van Dis, Marion Bloem en vele anderen die de afgelopen jaren het pad van Berger

en Ello kruisten en hen inspireerden en nieuwsgierig maakten naar hun persoonlijke Poesaka. Ook te bestellen bij www.LMpublishers.nl. Prijs: € 29,50.

Moerta – Jacob Vis. April 1927; de Javaanse arts Moerta Tjondro-nego stuurt vanuit Sumatra een noodkreet aan haar dochter Caroline Sanders. Ze zit gevangen in de gevangenis van Medan op beschuldiging van terrorisme. De doodstraf hangt haar boven het hoofd. Via een koerier stuurt zij het manuscript van haar levens-verhaal mee. Caroline en haar vader Dirk Sanders – hoofdper-son in Jacob Vis' veelgeprezen roman 'Tandem' – die Moerta in tien jaar niet gezien hebben, lezen het manuscript in één nacht uit. Het is een fascinerend en schok-kend verhaal over een jonge vrouw die de eerste vrouwelijke arts in Indië wil worden. Ten koste van grote persoonlijke offers, maarte zij dat streven in een door

blanke mannen gedomineerde ko-loniale maatschappij waar. Vader en dochter begrijpen dat de beschuldiging tegen Moerta on-gegrond is en samen reizen ze naar Medan om de aanklacht te weerleggen en te redden wat er te redden valt. Historische roman, waarin de grootmoeder van de schrijver, wiens wortels in Deli (Sumatra) liggen, de hoofdrol speelt. Prijs: € 24,99. Nu: Van Stockum prijs: € 7,90.

Mannen van de microscoop – Robert-Jan Wille. De laborato-riumbiologie op veldtocht in Nederland en Indië 1840-1910. Enthousiast geworden door Darwin en de Duitse embryologie, trokken aan het eind van de negentiende eeuw Nederlandse ontwikkelings-biologen vanuit hun nieuwe laboratoria naar buiten. Dankzij hun leidsman, Pieter Harting bekeken en vergeleken de stu-

denten onder de microscoop nauwkeurig de ontwikkelings-stadia van diverse planten en diersoorten. Planten-embryologen zetten in die tijd een groot botanisch-agronomisch instituut op in Buitenzorg (nu Bogor), inclusief een internationaal bezoek-ersstation, met grote gevolgen voor de koloniale economie. Dit boek is een biografie van vier biologen: Pieter Harting, Melchior Treub, Ambrosius Hubrecht en Paulus Hoek en hun verdienste voor nationale en koloniale labo-ratoriumwetenschap. Zonder deze pioniers hadden het Nederlandse en het Indonesische wetenschaps-landschap er vandaag de dag heel anders uitgezien. Prijs: € 29,95.

Indonesië Java-Bali-Lombok-Sumatra - Joke Petri & Leon Peterse. De eilanden Java, Bali, Lombok en Sumatra zijn in veel opzichten elkaars tegenpolen. Het overwegend islamitische Java is het culturele en economische hart van het land. Thee- en kruid-nagelplantages, vulkanen, parken,

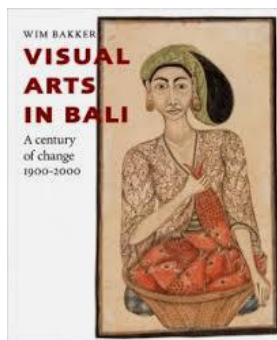
sultansteden en de beroemde stoepatempel Borobudur zijn op Java de mooiste reisdoelen. De cultuur van Bali is heel anders. De meeste Balinezen hangen een vorm van hindoeïsme aan die uniek is in de wereld. Naast de vele tempels, stranden, vulkanen en rijstterrassen is het kunstenaarsstadje Ubud met handwerk-dorpen in de omgeving een must voor de bezoeker van Bali. Het ruige Lombok wordt voornamelijk bewoond door Sasaks, de oorspronkelijke bevolking die ten dele nog een bepaalde stroming binnen de islam aanhangt die alleen op dit eiland voorkomt. Diversiteit ten slotte is het sleutelwoord voor Sumatra, waar christelijke Bataks en islamitische Minangkabaus in vrede naast elkaar wonen. Orang-oetans in het oerwoud, het eiland Samosir in het Tobameer en de traditionele dorpen en huizen zijn de voornaamste trekpleisters van Sumatra. Dit boek verschijnt eind deze maand. Prijs: € 23,99.

De tienduizend dingen – Maria Dermoût. Een van de mooiste klassiekers uit de Indische litera-tuur. Een Moluks eiland, in de nadagen van de Nederlandse kolo-nialisering. Felicia, 'mevrouw van Kleyntjes', woont alleen met haar

bedienden op een afgelegen plantage aan een baai, er is heel veel gebeurd in haar leven. Ze herinnert zich de doden en de levenden, met weemoed maar berustend in haar lot. 'Maria Dermoût heeft het talent om, net als Thoreau en de vroege Hemingway, op een buitengewoon zintuigelijke manier te schrijven' (The New Yorker). Prijs: € 8,00.

Visual Arts in Bali – Wim Bakker. Dit Engelstalige lijvige en rijk geïllustreerde 'Visual Arts in Bali' mag met recht een standaardwerk genoemd worden. Samengesteld door kunstkenner Wim Bakker geeft het een overzicht van de Balinese beeldende kunst in de 20^e eeuw. De auteur volgt de ontwikkelingen in de Balinese kunst vanaf het begin van de 20^e eeuw tot aan de jaren

'90. Hij en zijn vrouw waren en zijn bevriend met internationaal befaamde Balinese kunstenaars,

waarvan een aantal inmiddels is overleden. Zij bouwden een exclusief netwerk op van kunstenaars en kunsthandelaars en tekende hun verhalen op die hij in dit boek verwerkt heeft. Een bijzondere touch die het standaardwerk een niet te onderschatten meerwaarde geeft. Dit boek is voor iedereen, kunstenaar of niet, kunsthandelaar of niet, die geïnteresseerd is in de Balinese kunst en cultuur en meer wil weten over de achtergronden daarvan. Prijs: € 39,90.

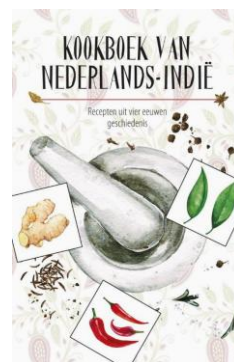
Chinese filosofie – Karel van der Leeuw. China-kenner en filosoof Karel van der Leeuw laat de lezer in dit werk kennismaken met de volle rijkdom van het Chinese denken. De auteur kon dit boek bij zijn leven helaas niet afmaken (hij overleed in 2015) en de ontbrekende hoofdstukken werden daarom geschreven door Dianne Sommers, Jan Bor, Burchard Mansvelt Beck en Jan de Meyer. Thema's die aan de orde komen, zijn: het Chinese mensbeeld, opvattingen over de

natuur, de rol van het dialoog in canonieke teksten als die van Confucius, de Chinese metafysica, de rol van het godendenkbeeld, geesten en demonen in de Chinese samenleving, maar ook over geneeskunde en de relatie tussen China en Europa. Van der Leeuw wijst regelmatig op

parallellen en verschillen met de westerse filosofie. Door dit comparatieve karakter is dit boek een toegankelijke introductie tot het Chinese denken. Prijs: € 39,90.

Kookboek van Nederlands-Indië – Marleen Willebrands en Karen Groeneveld. Reis mee in de geschiedenis van de Nederlands-Indische keuken en volg het rijke aromatische spoor vanaf de 17^e eeuw, toen de eerste recepten van de Indische kokkies in de kookschriften van hun mevrouwen werden opgetekend. De Nederlands-Indische keuken werd daarna steeds populairder, getuige de ontelbaar vele recepten, die zijn overgeleverd en van kokkie tot kokkie konden verschillen, via de

vele duizenden kookschriftjes en kookboeken. Ook hedendaagse chefs vinden daarin hun inspiratie. Neem een kijkje via dit boek in de Indische keuken en vergeet niet vooral heel regelmatig te proeven. Prijs: € 12,50.

De in deze rubriek besproken boeken, CD's en DVD's zijn verkrijgbaar bij de Internet Boekhandel Van Stockum in Den Haag of bij de erkende boekwinkel, tenzij anders vermeld

VAN STOCKUM
INTERNET BOEKHANDEL
www.vanstockum.nl

Meer dan 120 titels over Nederlands-Indië

Neem eens een kijkje in de uitgebreide boekenwinkel van Historiek.net:

<https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html>

Kort Indisch Nieuws

Anak Krakatau

Spectaculaire filmbeelden van de [uitbarsting van Anak Krakatau op 18 november 2018](#) (Ctrl + click) Goed zichtbaar zijn ook de elektrische ontladingen tijdens deze erupties.

Copyright: 2018 ©Morning D.E.W.

Klik voor nog veel meer beeldverslagen van de uitbarstingen en de tsunami die daarop volgde (onder andere schitterende filmopnamen met drones) op het **YouTube** kanaal: [Anak Krakatau](#) (Ctrl + click)

Schilderijen gezocht

Mijn naam is Frans Leidelmeijer, expert Art Nouveau en Art Deco, Indische/Indonesische schilderijen en Balinese Art Deco beelden. Ik heb van 1990 tot 2016 mijn medewerking verleend aan het tv-programma "Tussen kunst en kitsch". Ik heb een maandelijks column in het Indische tijdschrift Moesson waarin ik schrijf over de kruisbestuiving van Nederlandse en Indonesische cultuur.

Ik ben geboren in Bandung in 1942 en ben van Chinees/Javaans/Nederlandse komaf. Mijn grootmoeder van moeders kant was een Peranakan Chinese en heette Tjoe Tanah.

In 2016 werd ik adviseur/ambassadeur van Indische/Indonesische schilderijen van het Venduehuis der Notarissen in Den Haag. In die hoedanigheid heb ik met mijn collega van het Venduehuis twee succesvolle *Indonesian Art Sales*

georganiseerd. De belangrijkste werken op die veiling werden voor hoge prijzen door Indonesiërs van Peranakan Chinese origine gekocht. Vaak hebben die privé-musea in Jakarta, Magelang, Solo of Surabaya, die ik de laatste twee jaren heb bezocht.

De reden van dit bericht, is dat ik als adviseur op zoek ben naar Indische/Indonesische schilderijen van belangrijke schilders zoals Raden Saleh, Walter Spies, Rudolf Bonnet, W.G. Hofker, Le Mayeur de Merprès, Auke Sonnega maar ook van Affandi, Basuki Abdullah, Hendra Gunawan, Widayat maar vooral van de Chinese kunstenaar Lee Man Fong, die in de jaren 50 in Den Haag heeft gewerkt en later hofschilder van president Sukarno werd.

Als u schilderijen in dit genre in uw bezit heeft en u wilt ze verkopen, dan hou ik mij en het Venduehuis Den Haag, van harte aanbevolen. En anders kent u in uw kennissenkring misschien wel mensen die dergelijke schilderijen bezitten

Alvast dank u wel. Met vriendelijke groet, Frans Leidelmeijer. E-mail: f.leidelmeijer@venduehuis.nl, tel.: 06-53140344.

Garuda Indonesia 70 jaar

De Indonesische luchtvaartmaatschappij Garuda Indonesia vierde op 26 januari dit jaar haar 70 jarig jubileum. In 1947 begonnen als KLM Inter Insulair bedrijf, werd het op 26 januari 1949 officieel omgedoopt in Garuda Indonesia Airways en later verviel de toevoeging Airways. Garuda is de naam van de mythische vogel, die eveneens te zien is in het wapen van Indonesië. Om dit jubileum te vieren heeft Garuda speciale

vluchten uitgevoerd met drie toestellen die speciaal hiervoor in 'retro-livery' waren gestoken. Ook de crew had voor deze gelegenheid vintage uniformen aangetrokken. De vliegtuigen werden van retro-nummers voorzien. Twee Boeings 737-800NG kregen de nummers: PK-GFM en PK-GFN en een Airbus A330-300 kreeg het nummer: PK-GHD.

De huidige vloot van Garuda bestaat uit 141 vliegtuigen, waarvan meer dan de helft (74) uit Boeing 737's bestaat en 10 Boeing 777's. Verder nog 24 Airbus A330's, 18 Bombardier CRJ-100's en 15 ATR-72's. In haar 70-jarig bestaan heeft Garuda in totaal 443 vliegtuigen in de vloot gehad.

Couperushuis verkeert in erbarmelijke staat

De erbarmelijke staat waarin het zogenoemde Couperushuis in Den Haag verkeert, is aanleiding voor de VVD om Kamervragen te stellen. Het gebouw is eigendom van de Egyptische ambassade. De afgelopen jaren is er niets met het huis aan de Surinamestraat gebeurd, ook geen onderhoud aan gepleegd. Volgens Trouw werd het pand in 2006 in de verkoop gezet.

Op dat moment was het al slecht onderhouden en volgens een makelaar is er sindsdien niets meer aan gedaan. Het achterstallige onderhoud alleen zou al zo'n zeven ton kosten, laat ze in het dagblad optekenen.

Het is niet de eerste keer dat een buitenlandse ambassade wordt verweten slecht te zorgen voor vastgoed in Den Haag. De afgelopen jaren was ook kritiek over gebouwen die in handen waren van onder meer Kroatië en Congo.

De VVD wil weten wat het kabinet kan doen om Egypte zo ver te krijgen dat ze het gebouw opknappen. Ook wordt gevraagd wat er is gebeurd sinds eind 2017, toen het kabinet liet weten dat de gemeente Den Haag het ministerie van Buitenlandse Zaken had gevraagd te helpen om landen te bewegen hun panden beter te onderhouden. Daarnaast wil de partij een overzicht van vervallen ambassadegebouwen.

Indië-gangers 1942

Schilderij, 1944 door Cor Visser. Prins Bernhard neemt in begin januari 1942 in Wolverhampton (Engeland) afscheid van de Nederlandse troepen die naar Oost-Indië vertrekken, om daar het KNIL te versterken.

Cor Visser was 'war artist' aan geallieerde zijde en maakte in totaal vijftien schilderijen tijdens zijn verblijf in Londen. Daarvan bleven er acht in rijksbezit, waaronder dit schilderij.

Wel eens gedacht aan adverteren in NICC Magazine?

Uw product of dienst wordt door minstens 100.000 mensen opgemerkt.

Hoe dit kan? Vraag vrijblijvend onze advertentieflyer met uitleg en tarieven aan info@indisch-centrum-denhaag.nl

Recept

Een simpel maar o zo lekker gerecht en zó klaar. Wie niet van garnalen houdt, vervangt ze door dobbelstenen kippen-dijfilet.

Ingrediënten:

350 gr. paprika, 1 bijna-rijpe mango, 600 gr. gamba's, 2 flinke gesnipperde rode uien, 2 bosuitjes in schuine ringen van ca. 2 cm, 2 tl. sambal badjak, 1/2 tl. laos, 1/2 tl. djintan, 1 tl. djahé, 4 knoflook-tenen fijngehakt, 2 el. gember-siroop, 1 el. limoensap, 2 el. sojasaus of ketjap, 300 gr. verse bladspinazie, snufje zout.

Bereiding: Snijd de paprika's in blokjes. Schil de mango en snijd het vruchtvlees ook in blokjes van ca. 2 cm. Verhit een scheutje olie in een wok en fruit de uien,

de paprika, bosui (stevige delen eerst) samen met de kruiden, de

Udang met spinazie en mango

knoflook, sambal en snufje zout naar smaak al omscheppend ca. 4 minuten. Doe de mango erbij en verwarm nog 1 minuut door. Gembersiroop, soja en limoensap erbij en schep even goed om. Doe de bladspinazie erbij en verwarm al omscheppend door tot u het blad ziet slinken. Dan direct de garnalen erbij. Even goed doorwarmen en klaar.

Garneer het eventueel met wat gehakte cashewnoten. In geval van kip, deze vóór uien en paprika in de wok. Lekker met witte rijst of mie en wat atjar.

Selamat makan.

25 jaar Gastdocenten

Door: J.W. Hoegen

Het was vorig jaar 25 jaar geleden dat het vooral Indische mensen opviel dat bij het eindexamen geschiedenis VWO de Tweede Wereldoorlog zich beperkten tot Europa.

Erger nog, zei mij de voormalig directeur van het Oorlogsmuseum in Overloon, de Tweede Wereldoorlog in Nederland heeft volgens de Nederlandse geschiedenisboekjes zich zelfs beperkt tot de Randstad van Nederland.

Nu verder over Nederlands-Indië. In het begin ontdekten we dat we niets wisten van buiten ons eigen kamp of onze eigen ervaringen buiten de kampen tijdens de oorlog.

De behoefte aan een geschiedenisboek betreffende de oorlog in Zuid Oost Azië kwam daardoor hoog op onze agenda. Ondergetekende werd aangewezen als vrijwilliger.

Wat mij snel intrigeerde was de kennis die iedereen heeft over ons Indië. Driehonderdvijftig jaar koloniale uitbuiting. Wat daaruit bleek, was dat de VOC alleen maar geïnteresseerd was in handel. Dus men joeg de Spanjaarden weg, bouwde een pakhuis en een fort ter verdediging.

Na de Koloniale Conferentie in Berlijn van 1884, werd bepaald dat koloniale mogendheden aansprakelijk waren voor de daden van hun onderdanen.

Voor Nederland betrof dat de zeepiraterij van de Atjehers. Tot zover 350 jaar koloniale uitbuiting.

Per ongeluk bleek er nog een aanname niet te kloppen.

Die aanname was dat de infrastructuurle werken in de 19^e eeuw en de oorlog tegen de Belgen waren betaald uit de winsten behaald in Indië. In werkelijkheid bleek na de dood van Koning Willem I dat hij die gelden geleend had bij rijke Britse vrienden.

Het ging om twee en een half miljard gulden. Om de goede naam van de koning niet te grabbel te gooien en de onkunde van de politici niet te openbaren, besloot een groepje schatrijke Nederlanders die schuld af te betalen.

Dan de Max Havelaar, die in het Engels werd vertaald in 1868. De Britse hoogleraren J.W.B. Money en Alfred Russel Wallace gingen naar Java om de zaak te onderzoeken omdat de Britse regering ook in hun koloniën het zogenaamde cultuurstelsel naar Nederlands model wilden invoeren. Hun conclusie was dat het boek een roman was, geschreven door een Nederlandse ambtenaar die van zijn superieuren te horen had gekregen dat hij niet goed genoeg bevonden was om Gouverneur Generaal van Indië te worden.

(men leze: *Java or How to Manage a Colony*).

Twee feiten brachten hen tot die conclusie.

In de eerste plaats, dat eeuwenlange stabiele bevolkingsgrote van twee miljoen, na invoering van het cultuurstelsel in dertig jaar explodeerde naar twintig miljoen. In de tweede plaats, dat de lonen op Java drie maal zo hoog waren als elders in Azië.

Er waren geen industriearbeiders in Indië.

De Amerikaanse hoogleraar in de sociologie aan de universiteit van Chicago, E.R. Scudmore, publiceerde in 1897 haar rapport over Java.

Wat haar, zijnde Amerikaanse, als eerste opviel was dat bij de spoor-

wegen in Indië alle functies werden vervuld door Indonesiërs. Hetzelfde constateerde zij bij de fabrieken die landbouwproducten exporteerden. Ook bij de aanleg en onderhoud van wegen en rioleringen zag ze alleen maar Indonesiërs. Eenmaal zag ze een Nederlander tijdens haar reis.

Dat was een marineman in de haven van Tjilatjap.

In Djokja kwam ze bij een industriecomplex, welker grootte zij niet uit Amerika kende.

Een eindeloze rij van fabrieken. En allemaal in eigendom bij Indonesiërs. Eenmaal was de eigenaar een Chinees.

Volgens haar kwamen de beste kwaliteit van producten als rijst, thee, koffie en tabak uit Indië door de superieure landbouw techniek der Nederlanders.

Er was volgens zeggen zoveel armoede onder de Indonesische bevolking.

In 1913 besprak het Internationaal Verbond van Vakverenigingen haar rapport inzake de agrarische ondernemingen op Noord-Sumatra tijdens het congres te Brussel.

De lonen zijn hoger dan waar ook in Azië, zelfs zo hoog dat er flink gespaard wordt waardoor Indië de grootste exportmarkt van onder andere Singer naaimachines is.

Als secundaire arbeidsvoorwaarden noteerde ze:

- Vrij wonen met een flinke tuin voor verbouw voor eigen gebruik,
- gratis bibliotheek bezoek,
- gratis onderwijs,
- gratis medische zorg,
- gratis openbaar vervoer, 3^e klas,
- volledige doorbetaling van loon bij ziekte en bij pensionering.

(N.B.: er was geen BTW, accijns, loonbelasting).

In 1937 verscheen er een rapport van de Volkenbond over de welvaart in de bij hun aangesloten landen. Het meest welvarend was Argentinië en daarna kwam Nederlands-Indië.

In 1939 rapporteerde een Amerikaans militaire inlichtingen team aan haar regering over de nieuwe bondgenoot Nederlands-Indië. Volgens hun rapport was de modernste haven ter wereld die van Soerabaja.

De gehele infrastructuur van vliegvelden, havens, spoorwegen en wegen was van ongekend hoog niveau. Hetzelfde gold voor de gezondheidszorg en het onderwijs. Er was zelfs zogenaamde sociale woningbouw voor met name de armere Indonesische bewoners van de steden.

Geen wonder dat Nederlands-Indië de grootste exportmarkt van de Amerikaanse automobiel industrie was.

Na de bezetting van Nederlands Indië besloten de Japanners de lonen van de Indonesiërs met 30% tot 60% te verlagen. De reden was dat een Indonesische arbeider net zoveel verdiende als een onderofficier in het Keizerlijke leger.

In 1943 rapporteerde luitenant-generaal Reikichi Tada aan zijn regering in Tokyo dat Nederlands Indië het paradijs op aarde was. Dit rapport werd in de Japanse krant "Chukoron" van december 1943 gepubliceerd.

De Indonesiërs haatten jullie zo erg dat ze de eerste kans grepen om jullie er uit te gooien.

Amerikaanse troepen bevrijdden Nieuw Guinea van de Japanners. Bij hun troepen was een klein contingent Nederlanders.

De Amerikanen rapporteerden dat de plaatselijke bevolking grote feesten organiseerden om de

terugkomst van de Nederlanders te vieren.

Met uitzondering van Sumatra en Java werd de rest van de archipel in het voorjaar van 1945 bevrijd, door Australische troepen met een klein contingent Nederlandse militairen, waarbij ook Australiërs noteerden dat de plaatselijke bevolking grote feesten organiseerden vanwege de terugkomst van de Nederlanders.

De bevrijding van Sumatra gebeurde door Britse troepen, zonder Nederlanders in hun gelederen. De plaatselijke bevolking keek de kat uit de boom. Ze wisten dat de Britten hooghartig neerkeken op hun gekleurde medemensen. In de Australische wet hadden ze laten opnemen dat gekleurde mensen gelijk gesteld dienden te worden met honden.

Op Java, waar de Britten ook zonder Nederlanders aankwamen, was de situatie totaal anders.

Onder aanvoering van Japanse soldaten (20.000 man) gingen Javaanse jongeren, volgens de Britse verslagen in de leeftijd tussen 8 en 14 jaar, op moord tochten. Azië voor de Aziaten, dus dood alle blanken en alle christenen. En dat deden ze, 60.000 doden in 4 maanden. In hoofdzaak Indonesiërs die van het christelijk geloof waren of die matigend wilden optreden.

Toen ik in 1998 in Japan was, ontmoette ik Japanse veteranen die trots waren op wat zij gedaan hadden na 15 augustus 1945. Daardoor kon de onafhankelijkheid van Indonesië onder Soekarno tot stand komen. Japan kon nu

voor een derde van de marktprijzen grondstoffen kopen in Indonesië voor hun eigen wederopbouw.

Overigens stelden ze dat een miljoen Japanners eind 1945 naar Duitsland werden gestuurd voor de Duitse wederopbouw. Hun loon was kost en inwoning, iets wat ze in Japan niet konden krijgen. Ook was het goed dat ze nu wisten hoe de Europeanen dachten en handelden, vanuit het individu in plaats van uit de groep.

Zoals U al las, citeerde ik uit buitenlandse bronnen.

Nederlandse historici doen dat niet graag. Dat verstoort het politiek correcte idee dat de Nederlanders driehonderd en vijftig jaar lang de Indonesiërs wreed hebben onderdrukt en uitgebuit.

Waar ik van schrok waren de verboden op ons verhaal.

Je mag het woord Jappenkamp niet gebruiken.

Je mag niet vertellen dat je je leven te danken hebt aan oudere Indonesiërs in oktober 1945 die je wilden beschermen tegen de moordende jeugdbendes.

Je mag niet vertellen dat bij aankomst in Amsterdam het beetje bagage dat je bij je had door de Amsterdamse havenarbeiders gestolen werd.

Dit alles in ogenschouw nemend mogen we trots zijn dat we toch ons verhaal verteld hebben. Altijd vasthoudend aan onze persoonlijke ervaringen.

Ook niet bang om dat op vijftien augustus in Den Haag bij de jaarlijkse herdenking te vertellen. Bij mij is de oorlog nooit verdwenen. Daarom sluit ik graag af met woorden van Leo Vroman:

*kom vanavond met verhalen
hoe de oorlog is verdwenen
en herhaal ze honderd malen,
alle malen zal ik wenen.*

De straatkinderen van Jakarta

Door: Han Dehne

Vandaag een tripje naar 2 stations in Jakarta, Kota en Bekasi. Dan zie je dus ook hoe groot Jakarta is. We werden redelijk in het centrum afgezet bij een station, maar we moesten nog bijna een uur rijden totdat we bij de KOTA arriveerden, in het oude centrum van Jakarta. Wel een mooi station trouwens, gebouwd door de Hollanders. Doet denken aan station Haarlem. We moesten over heel wat rails heenstappen om bij een groep straatkinderen te komen die daar samenkwamen, midden in een grote hoeveelheid rotzooi, plastic flesjes etc. die ze sorteerden en verkochten. Voor een dag werk kreeg de hele groep ca. 50.000 RP (ca. 5 USD), daar kom je met 12 mensen niet ver mee. De kinderen waren vies, kleren 'stijf' van de smerigheid, geen schoenen, al in weken geen mandi.

De leider van dat groepje is John, een zogenaamde recruiter. Hij wordt betaald voor ongeveer 8 kinderen die hij per maand moet binnenbrengen. Als het er meer zijn, meer geld. Aangezien de regering op dit moment een beleid heeft om de straatkinderen uit de straat te verjagen, lopen er allerlei premiejagers rond, die 30.000 per aangebracht kind krijgen. Die dan gevoeglijk de volgende dag weer weglopen van het centrum waar ze "opgevangen" worden. De organisatie KDM die daar hulp probeert te brengen wordt betaald

door Kinder Nothilfe, een Duitse sponsor, voor een bepaald aantal kinderen die ze per jaar opvangen. Dit jaar zijn het er 80, volgend jaar willen ze naar 100. Het is niet gemakkelijk om kinderen zover te krijgen dat ze meegaan, vooral de jongere kinderen 'verdienen' op straat zo'n 50.000 RP per dag (ca. 5 USD) en dat verliezen ze als ze bij KDM zitten. Daarbij is het leven op straat spannend; velen zijn verslaafd aan lijm. Veel kinderen worden seksueel misbruikt en mishandeld. Als je de liefde ziet die vooral Fali en John de kinderen geven, zo op straat, en de manier waarop ze met hen omgaan, zie je hoe ze de kinderen begrijpen. Uiteindelijk gingen er 5 kinderen mee om naar KDM te gaan, waarvan er weer 2 onderweg afhaakten. Een 'score' dus van drie kinderen. Daarna richting Bekasi, weer een trip van ongeveer 1.5 uur in de trein. Wel gezellig in de trein, iedereen praat met elkaar.

Bekasi is een langgerekt station, aan de uiteinden leven mensen, op kranten, op kleedjes, met hun schamele bezittingen in een tasje naast zich. Hele families, zelfs met babies, sommigen van nog geen 2 weken oud... Ook veel straatkinderen, maar de kinderen die er op dat moment waren, waren te oud. Kinderen van 16/17 jaar zijn zelfs voor KDM niet meer handelbaar. Kunnen zich niet meer aanpassen aan het 'gewone' leven. Daarna eten in Kentucky Fried Chicken (ook een nieuwe ervaring voor mij) en toen hadden we er een hele dag warme Jakarta stations opzitten. Thuis een verfrissende duik in het zwembad.

Wat leert het mij, zo'n dagje? Iedere dag zie je de slums hier in Jakarta, zie je arme mensen. Wat door je ziel snijdt als je deze kinderen ziet, met die vroegwijze harde gezichtjes, is dat het zo moeilijk is ze te helpen. Toch

probeert KDM, deze hele moeilijke kinderen een toekomst te geven.

Kampus Diakoneia Modern (KDM) is een not-for-profit organisatie die zich meer dan 44 jaar inzet om straatkinderen in Jakarta en haar directe omgeving te helpen. Niet alleen zet KDM zich in om de rechten van deze kinderen te verdedigen, ook voorziet KDM in dagelijkse behoeften als onderwijs en het creëren van een veilige leefomgeving, zodat deze kinderen kunnen groeien en zichzelf kunnen ontwikkelen. Door de jaren heen heeft KDM meer dan 300 kinderen die op straat leefden en werkten geholpen aan een betere toekomst door hen te begeleiden en door hen onderwijs te laten genieten.

Momenteel worden zo'n 500 van deze kinderen begeleid. Maar om dat te doen is geld nodig. Een mooi gegeven is dat veel van de benodigde gelden uit Indonesië zelf komen, maar extra steun is en blijft onontbeerlijk, immers veel meer van deze straatkinderen moeten een kans krijgen op ontwikkeling om daarna een menswaardig bestaan te kunnen leiden.

Donaties en giften, alle beetjes helpen om de kinderen in kindertehuizen in Indonesië aan een betere toekomst te helpen. Geef nu en maak een bijdrage over die u kunt missen op bankrekening: NL41 ABNA 0467 3127 45 t.n.v. Stichting Panti Asuhan.

Voor nadere informatie over de Stichting kunt u zich richten tot de secretaris, de heer L. Konings: secretariaat@panti-asuhan.nl.

Er zijn twee personen die ik bewonder om hun uitspraken. De Franse filosoof J.P. Satre en wijlen Dr. Sitanala. De Fransman zei ooit: 'Je bent wat je doet. De som van je daden bepaalt wat je bent.'

En zo vind ik met de ogen van nu, dat de huidige Nederlandse bevolking niet de schuld op zich hoeft te nemen van de misdaden van hun (voor)ouders jegens het Molukse volk. En evenmin vind ik dat wij, de nakomelingen van Molukse KNIL-militairen, die in het voormalig Nederlands-Indië misdrijven gepleegd hebben tegen de Indonesische bevolking, zich daarover schuldig moeten voelen.

Ook de nazaten van de Indonesische TNI-militairen die op de Molukken wandaden jegens de bevolking begingen, zijn niet verantwoordelijk voor de daden van deze soldaten.

Wel vind ik het belangrijk als de Nederlandse bevolking en de afstammelingen van de militairen erkennen dat het wandaden waren.

Maar toegeven dat die misstappen plaats hebben gevonden, betekent niet dat zij zelf schuldig zijn aan de slechte daden van hun (voor)ouders. Slechts zij die persoonlijk wandaden hebben begaan zijn schuldig. Alleen een rechter bepaalt of iemand schuldig is aan een misdrijf en alleen de rechter beslist over de omvang van de straf.

Terugdenkend aan de gijzelingsacties, begrijp ik wel de woede van de Molukse gijzelnemers. In Barneveld woonde ik jarenlang naast een van de bezetters van de Indonesische ambassadeurswoning in Wassenaar. In Middelburg heb ik als opbouwwerker ruim een jaar nauw samengewerkt met een gijzelnemer. In Amsterdam hielp ik als oprichter en lid van de steungroep Tawanan Maluku (Molukse gevangenen) in het huis van mijn vrienden hoogleraar Bram en journalist Lily, een groep Molukse jongeren, onder wie ook een van de bezetters van de Indonesische residentie, met het verkrijgen van rechtshulp.

Ik herinner mij hoe wij met groot machtsvertoon door de politie gearresteerd werden en hoe we in drie arrestantenwagens naar het politiebureau in Capelle aan de

IJssel vervoerd werden en daar enkele dagen werden vastgehouden.

Maar ongeacht het feit dat ik die woede van de Molukse gijzelnemers van destijds begrijp, wijs ik geweld tegen de Nederlandse bevolking af. Het gijzelen van kinderen betekent de morele bankroet van elke politieke activist of partij.

Als Molukkers instemmen met het aanwenden van geweld jegens de Nederlands bevolking en als ze weer zouden overgaan tot het plegen van gewelddadige acties dan kunnen we uiteindelijk in een spiraal van geweld terecht komen. Nederlandse slachtoffers van deze acties zouden nu op hun beurt wraak kunnen nemen op de geweldplegers en of op de Molukse bevolking. En dat bedoel ik met een spiraal van geweld. Ook hun nazaten kunnen revanche nemen op de Molukse gemeenschap. Ik ben van mening dat daders en slachtoffers deze spiraal van geweld kunnen doorbreken door zich met elkaar te verzoenen.

Ik haal vaak de uitspraak van wijlen dokter Sitanala aan, de vrijheidsstrijder tegen het Nederlands koloniaal bewind en mede oprichter van de Palang Merah (Rode Kruis). Hij heeft gezegd: 'Alleen een volk dat zijn helden eert en zijn vijanden vergeeft kan uitgroeien tot een groot volk'.

5000 Kamptekeningen uit Nederlands-Indië

In "Het Geheugen Van Nederland" van het Nationaal Archief bevinden zich bijna 5000 tekeningen, gemaakt door gevangenen in de Japanse concentratiekampen in voormalig Nederlands-Indië. De tekeningen staan op 247 pagina's en bevatten 20 afbeeldingen per pagina. De [LINK](#) naar deze kamptekeningen op de website van Het Nationaal Archief vindt u [HIER](#) (Ctrl+click).

Links4u Interessante, handige, leerzame LINKS voor iedereen

Indopedia, Indische Encyclopedie / Bibliotheek / Indisch erfgoed / naslagwerk over voormalig Nederlands-Indië. <https://www.indopedia.nl/>

Doorlink-website naar veel Indische en Indisch gerelateerde websites, blogs, personen en onderwerpen. <https://linkenindisch4ever.wordpress.com/>

Website over online **geschiedenis** van/voor Indische Nederlanders. <http://www.indischhistorisch.nl>

Organisaties die **archieven** bezitten over de **oorlog in Indië**, de **Bersiap** en **dekolonisatie**. <https://www.tweedewereldoorlog.nl/bronnen/archieven/indisch-erfgoed>

Meer dan 120 titels over Nederlands-Indië in de **boekenwinkel van Historiek.net**. <https://geschiedeniswinkel.nl/nederlands-indie.html>

Veel informatie over **schoollespakketten** over voormalig Nederlands-Indië. www.gastdocenten.com

Een ware schat aan foto's in kleur op **Monochrome Specter** uit de Tweede Wereldoorlog in ZO-Azië. blog.livedoor.jp/irootoko_jr/

Het **Indisch Herinneringscentrum** Sophiahof, Den Haag www.indischherinneringscentrum.nl

Museum Sophiahof (v/h Moluks Historisch Museum [M.H.M.]) Sophiahof, Den Haag <http://www.museum-maluku.nl/>

Culturele website voor **Chinese en Chinees-Indische** gemeenschap. <https://www.inisiatip.nl>

Informatieve website over de beruchte **moord op Chinezen** in 1740 in Indië. <http://home.iae.nl/users/arcengel/NedIndie/chinezen.htm>

Stichting die ijvert voor erkenning en betaling van **Japanse Ereschulden** door Japan aan WO II slachtoffers <http://www.japanse-ereschulden.nl/>

Toonaangevend **Indisch maandblad** (glossy). <http://www.moesson.nl/>

Wie (her)kent deze foto's? Website van het **Tropenmuseum**. <http://www.fotozoektfamilie.nl/>

Website over **Nederlandse militairen** in Indië 1946-1949. <http://www.indiegangers.nl/>

Indisch Familie Archief <http://www.indischfamiliearchief.nl/>

Actuele items en achtergrondartikelen van de **Nederlandse Krijgsmacht**. <https://www.nederlandse krijgsmacht.nl/index.php/nieuws/>

De **Jeugdwebsite** van de Oorlogsgraven Stichting (Ned.-Indië). <http://www.eenlevenverloren.nl/index.php?go=home.personen@pagenr=1>

Een digitaal **Indisch Museum**, <https://indischmuseum.wordpress.com>

Informatie over de **Nationale Indië-Herdenking** op 15 aug. www.indieherdenking.nl

Wensite voor genealogisch onderzoek http://www.stamboomforum.nl/subfora/127/2/21753/0/bronnen_voor_familieonderzoek_nederlands_indie

Grote verzameling **Facebook pagina's** over alles wat te maken heeft het Nederlands-Indië en het Indisch erfgoed. <https://www.facebook.com/pages/?category=top>

Info over boeken, artikelen, TV- en radiodocumentaires plus LINKS over de Pakan-Baroe Spoorweg. <http://pakanbaroe.my-free.website/>

Alle bandjes, foto's en verdere info over **Indorock**. <http://indorock.home.xs4.nl>

Taman Indonesia, Het leukste kleine Indonesische dierenpark in Nederland. <http://www.taman-indonesia.nl>

Koorenhuis - Den Haag, allerlei cursussen en workshops voor muziek, dans, kunst en theater. <http://www.koorenhuis.nl>

Jeugdbieb, erg leuke en informatieve website. <http://www.jeugdbieb.nl>

Website **Indische Jeugdboeken**, compleet met een bestellink. <http://www.antiquariaat-anna.nl/boek/kameleonboeken>
Theatervoorstellingen - Een informatieve website met heel veel voorstellingen, overal in Nederland en voor iedere leeftijd. <http://www.kindertheater.nl/>

Op zoek naar een muziekovertreders bij uw kumpulan? <http://www.kwekel-evenementen.nl/indische-artiesten.htm>

Kunstbende, Een grote landelijke organisatie met afdelingen in alle provincies voor iedereen van 13 tot en met 18 jaar. <http://www.kunstbende.nl>

Weblog "Indische Jeugd-letteren"
Blog van Marjorie van Putten: <http://indischejeugdletteren.wordpress.com/over-mij/>

Een **Indische startpagina voor de jeugd**: <http://suara-baru-kecil.jouwpagina.nl>

Kinderboekenpraatjes. Veel boeken uitzoeken voor elke leeftijdsgroep. <http://www.kinderboekenpraatjes.nl>

Alles over **STIP Jeugdtheater**, over producties, impresariaat, enz. www.stipproducties.nl

Woonzorgcentrum voor Indische en Molukse ouders 'Raffy'. <https://Raffyzorg.nl>

Alles wat je moet weten over **Papoea websites**. <https://Papua.startpagina.nl>

Trefpunt Azië - Informatieve website met wetenswaardigheden uit landen in ZO-Azië. <https://www.trefpuntazie.com>

Nieuws en informatie over en uit **West Papua**. <http://www.tanahku.west-papua.nl>

Online **Aziatische supermarkt**, webshop en 20 fysieke winkels. <http://www.orientalwebshop.nl/>

Alles voor de keuken, huishoud, kunst, textiel, boeken, sieraden en veel meer. <http://www.indowebshop.nl/>

De Indische Agenda

LET OP! Sluitingsdatum kopij op 10 maart 2019

T/m 15 mei 2019: De Indië Monologen. Maandag 8 oktober jl. vond de succesvolle première plaats van De Indië Monologen, met o.a. Yvonne Keuls, Ellen Deckwitz, Willem Nijholt, Astrid Seriese en Erwin van Ligten. De Indië Monologen is een unieke theateravond met wisselende combinaties van gasten en Nederlands-Indië als centraal thema. Hoe werkt die geschiedenis door in ons land en in onze levens? Hoe willen we ons tot die geschiedenis verhouden? Dergelijke vragen staan centraal tijdens De Indië Monologen. Elke editie van De Indië Monologen presenteert een uitgelezen gezelschap van bekende Nederlandse schrijvers, musici, acteurs en prominenten uit de wereld van de media, journalistiek en politiek;

allen met een Indische achtergrond of sterke betrokkenheid bij de geschiedenis van Nederlands-Indië. De regie is in handen van Bo Tarenskeen. De voorstellingen zijn nog tot en met 15 mei 2019 te zien. Voor de speellijst met alle gegevens, zie de uitgebreide website: <https://www.indiemonologen.nl/>

T/m 18 juli 2019: MS Oranje, Koers Gewijzigd. De Oranje was het begin van een nieuw leven. Het schip was voor veel Indische

Nederlanders de vrijheid, maar ook het verlaten van het geliefde Indië. "We hebben het overleefd, dat gevoel was er wel". Het schip en haar herinneringen zijn het onderwerp van een mooie tentoonstelling in het Scheepvaart Museum in Amsterdam. Tachtig jaar na haar tewaterlating op 8 december 1938 spreekt de Oranje nog steeds tot de verbeelding. De tentoonstelling is opgebouwd uit twee delen: de geschiedenis van het schip en de verhalen van de gerepatrieerden. De persoonlijke verhalen van 10 gerepatrieerden komen tot uiting, versterkt door indringende portretten die de foto-

graaf Jitske Schols van hen maakte. Locatie is: **Scheepvaart Museum**, Kattenburgerplein 1, 1018 KK Amsterdam. Openings-tijden: dagelijks van 9.00 tot 17.00 uur (behalve 1^e Kerstdag en Nieuwjaarsdag). Toegang: € 16,00 pp., kinderen 4 t/m 17 jr., CJP, Studenten en Cultuurkaart: € 8,00 Museumjaarkaart van toepassing. Online Tickets zijn verkrijgbaar via <https://tickets.hetscheepvaartmuseum.nl/>

T/m september 2019: Tentoonstelling 'Avontuur in Azië'. Deze tentoonstelling belicht de rol van de Vrijmetselaars-loges in de internationale handel in de 18e en 19e eeuw in Zuid-Oost Azië. Uit onderzoek van gastcurator dr. Andréa Kroon blijkt dat vrijmetselaars hoge posities in de VOC en de handelsposten in Nederlands-Indië, India, Ceylon,

Japan en China bekleedden en waren betrokken bij de internationale handel. Daarnaast lieten de loges ook een fascinerende materiële cultuur achter. Logegebouwen in Zuidoost-Azië zijn

een voorbeeld van het gedeelde erfgoed van Oost en West ('shared heritage'). Een bijzonder onderdeel van de tentoonstelling is het **digitale bladerboek**: een combinatie van een traditioneel papieren boek en een hightech kennisomgeving. Bij het bladeren door het verhaal wordt de bezoeker verrast door afbeeldingen die tot leven lijken te komen, en kan hij zich via beeld, woord en geluid verdiepen in de geschiedenis van de Vrijmetselaars broederschap. Bij de tentoonstelling verschijnt het fraai geïllustreerde **magazine 'Avontuur in Azië'**.

Op 25 november geeft de gastconservator geeft een **lezing** in het Vrijmetselarij Museum.

Praktische info is te vinden op vrijmetselarijmuseum.nl.

Locatie: Vrijmetselaarsmuseum, Javastraat 2-b, 2585 AM, Den Haag. Openingstijden: wo. t/m zo. 12.00 – 17.00 uur. Toegang (incl. rondleiding) volw. € 7,50; tot 18 jr. € 5,00; Ooievaarspas: € 3,75; studenten (op vertoon collegekaart): € 5,00. LET OP: PIN ONLY.

T/m november 2019: Expositie Wayang Revolusi, Kunst in dienst van de vrijheid. Deze tentoonstelling laat zien hoe de Indonesische nationalistinnen in hun strijd tegen de Nederlandse overheersing de traditionele wayang-theaterkunst als propaganda gebruikten. De hoofdrolspelers zijn de politici en de militairen van de twee partijen, die tegenover elkaar stonden in de onafhankelijkheidsstrijd, zoals de Nederlandse Generaals Spoor en Van Mook, de Indonesische president Sukarno en de vice-president Mohammed Hatta. De poppen zijn gemaakt door poppenspeler en

maker: Ki Ledyar Soebroto. Daarnaast komen andere vormen van het Wayangspel aan bod, zoals: Kulit, Golek, Klitik en Topeng. Ook worden films en toepasselijke voorwerpen getoond.

Locatie: **Poppenspe(e)lmuseum**, Kerkweg 38, 8193 KL Vorchten (Gemeente Heerde). Geopend op: woensdag, zaterdag en zondag 12.00 tot 17.00 uur. Toegang: € 5,50 (volw.) en € 4,50 (3-12 jr). Info: www.poppenspelmuseum.nl

4 maart t/m 6 mei 2019: Indo, Indië, Indonesië: Door de ogen van generatie NU. Welke plek willen wij ons koloniale verleden geven? Het is een vraag die in Nederland zelden tot nooit werd gesteld. Niet in geschiedenisles op school, niet door politieke partijen en niet aan de keukentafels. Daar komt nu verandering in. De maatschappelijke roep om het echte verhaal gaat samen met de persoonlijke ambitie van vijf makers: fotografen Eric Kampherbeek en

Het fraaie Nutshuis in Den Haag

Suzanne Liem, het Indonesische kunstenaarsethpaar Tita Salina en Irwan Ahmett en journalist en podcastmaker Lara Nuberg. De officiële opening van de tentoonstelling is zaterdag 2 maart om 16.00 uur. Locatie: **Het Nutshuis** Riviervismarkt 5, 2513 AM Den Haag. Tijden: ma t/m za van 11.00 tot 16.00 uur. Toegang is gratis. Parkeergarage 3 minuten loopafstand. Nadere informatie: <https://nutshuis.nl/>.

10 maart 2019: Bij Eugenie in de keuken. Een theatervoorstelling van Yvonne Groeneveld, waarbij zij als 'Tante Eus' haar publiek meeneemt in gebeurtenissen in en rond haar keuken. Zij neemt u mee in een wereld van recepten, keukenverhalen, liedjes, anekdotes en keukenroddels. Bijgestaan door haar vaste kokkie/kebon Jeffrey van Overeem, ontvangt zij als gasten Han Dehne, die het als zijn taak ziet om alles wat met Indië te maken heeft te bestuderen en erover te publiceren in de sociale media. Inmiddels heeft hij al een aantal boeken op zijn naam

staan. Tevens het Indische koor Seni Suara, dat uit meerdere generaties 'Indo's' bestaat. Jeffrey Overeem bereid intussen een

maaltijd die u (bij reservering) na afloop kunt ge-bruiken. Locatie: **Werftheater**, Oudegracht 60 aan de werf, 3511 AS Utrecht. Tijd: 14.30 uur (Kassa open om 14.00 uur). Toegang: € 13,00 en € 23,00 incl. maaltijd (reserveren hiervoor is noodzakelijk); 55+ en CJP resp: € 11,00 en € 21,00. Kaarten Tel 030-2315440 of reserveren@werftheater.nl.

15 maart 2019: Kookworkshop Indonesian streetfood. Altijd al Heerlijk Indonesisch streetfood willen maken? Bij deze workshop is het een fluitje van een cent. Samen maken we handzame hapjes die een link hebben naar een authentiek Indonesisch gerecht. De eis is natuurlijk dat u het gemakkelijk uit het vuistje kan eten. Na het kokkerellen eten we de hapjes gezellig op! De kookworkshop wordt verzorgd door Rumah Rasa, en zal om 13h, na de lunch, beginnen en om 17h eindigen bij dierenpark Taman

Indonesia. Het thema is deze keer Lemper en we zullen verschillende soorten inhoud maken. Natuurlijk staat ook weer je eigen sambal oelekken op het programma. Daarnaast komen de volgende hapjes aan bod:

- Pisang Goreng
- Gado gado roll
- Saté ayam
- Rendang Telur

Kosten zijn € 32,50 p.p. exclusief drankjes. Locatie: **Dierenpark Taman Indonesia**, Kallenkote 53, 8345 HD Kallenkote (nabij Steenwijk). Tijden: 13.00 tot 17.00 uur. Reserveren is wel noodzakelijk: reserveringen@taman-indonesia.nl

12 mei 2019: 11e Tjidengkamp Reünie. Het programma van deze 11^e reünie kenmerkt zich door het thema: Herinneren, doorgeven en helen. De sprekers zijn Robin van Doorn, die vertelt over 'Voorbij het zwijgen'; Margaret Leidelmeijer behandelt het einde van de oorlog en de onrustige periode daarna en de repatriëring. Aansluitend zal Joost van Bodegom met de zaal in gesprek gaan over hetzelfde onderwerp. Kester Freriks zal het hebben over zijn hartekreet 'Tempo Doeloe, een omhelzing'. In het middagprogramma wordt aandacht geschonken aan het 'Geborduurde Dagboek' van Francien

Visser (1906-1991). Doeken waar-op in ruim 300 afbeeldingen vrijwel alle facetten van het Tjidengkamp zijn weergegeven.

De archivaris zal aansluitend het belang benadrukken van het zorgvuldig bewaren van documenten en artefacten en het ontsluiten

van dit soort herinneringen. Ere-gast is dit jaar Wieteke van Dort. Lokatie: **De Kumpulan**, Landgoed Bronbeek, Velperweg 147, 6824 MB Arnhem. Aanvang om 10.30 uur. Entree: € 27,50 pp., incl. koffie/thee, soekkoek en een uitstekende Nasi Rames. Aanmelden voor deze Reünie via de website: www.tjidengkamp.nl. Meer info bij Henk Camping, Tel. 06-20019553 of het e-mailadres: henk.camping@tjidengkamp.nl.

De Indische Agenda uitgelicht:

1. Themazondagen Bronbeek

Zoals van ouds organiseren de Stichting Klein Bronbeek en de Stichting Indisch Erfgoed in de wintermaanden Themazondagen in het Reünie- en Congrescentrum Kumpulan op het landgoed Bronbeek in Arnhem. Voor het seizoen 2018-2019 is er weer een aantrekkelijk programma samengesteld. Ook dan weer combineren wij uw suggesties met de actualiteit. Het jaar 2018 is uitgeroepen tot het Europees jaar van het Cultureel Erfgoed. Om elkaars geschiedenis nog beter te leren kennen is er in het programma aandacht voor de diversiteit van Indisch en Indonesisch erfgoed niet alleen in Nederland maar ook in Indonesië. Verspreid over het seizoen zijn er lezingen

over de Indische eetcultuur en muziek, de beheersing van de toenmalige en huidige Indonesische waterhuishouding, het behoud van de Indische architectuur en stedenbouw en het behoud van Indische kunst in de Nederlandse musea. In dit 12^e seizoen nog vier themazondagen.

Themazondagen:

- **24 maart 2019** -- 'Behoud van Nederlands-Indische architectuur en stedenbouw' Sprekers Pauline van Roosmalen, Obbe Norbruis, Frederik Erens en Juliette Roding
- **14 april 2019** -- 'Het behoud van Indische kunst in Nederlandse musea'

Sprekers: Thijs Schoonderwoerd, Jan de Hond, Pauljac Verhoeven en Frans Leidelmeijer

Een toegangsbewijs kost per keer € 28,50 pp.

Zoals gebruikelijk bestelt u de entreebewijzen via de website van de Kumpulan.

Voor vragen kunt u contact opnemen met Geertje Besselink, bestuurslid van de Stichting **Vrienden van Bronbeek**, via: geertjebesselink@gmail.com of 06-20976818.

2. Wastra weekend in Taman Indonesia

In het weekend van 23 en 24 februari 2019 organiseert Dierenpark Taman Indonesia samen met batikkenner en kunstenaar Sabine Bolk een gevarieerd weekend geheel in het teken van deze Indonesische textielkunst, waaronder batik, ikat en songket vallen. Hierbij is het thema: "Dieren in textiel" centraal. Zo zullen er prachtige danskostuums geshowd worden, alsmede een batik expositie en zullen er dierenverhalen door de tuin te zien zijn. Op zondag is het batikplein geopend met diverse batik en textiel pro-ducten van verschillende ontwer-pers uit Nederland en Indonesië.

Op beide dagen zal de bijzondere tentoonstelling "Dieren in Textiel" te zien zijn in het eethuis van Taman Indonesia en er zullen ook bijzondere hoofddeksels te bewonderen zijn.

Voor de kinderen is er een erg leuke en interessante speurtocht uitgezet, waarbij de verhalen van de dieren naar voren komen.

Via een speciale route vind je de weg terug tussen de dieren in textiel. Bij de Photobooth kun je op de foto in Batik kleding. Maak je eigen batik statement en laat een mooie foto achter.

Op zaterdag 23 februari wordt een exclusieve workshop batik gehouden onder leiding van Sabine Bolk en Shuen-Li Spirit.

Zij vertellen je over de rijke geschiedenis van de Batik techniek, die in 2009 door de UNESCO is geplaatst op de werelderfgoedlijst. Sabine en Shuen-Li helpen je op weg in het ontwerpen en uitvoeren van een eigen batikdoek. Aanmelden hiervoor is wel noodzakelijk. Dit kan via de website van Taman Indonesia: <http://www.taman-indonesia.nl/>

Op 24 februari is er speciale minipasar met 6 standjes vol batik en textiel. Kleding, doeken, tassen en sieraden kunnen bekeken en gekocht worden.

Tevens kun je je eigen batik-doek, ikat-doek of songket meenemen,

die op een speciaal spreekuur door kenners onder de loep genomen worden en je iets kunnen vertellen over de herkomst en de geschiedenis ervan, zoals: van welk eiland in Indonesië komt het, welke techniek is gebruikt en uit welke periode is het afkomstig. Het Wastra weekend wordt gehouden in Dierenpark Taman Indonesia. Adres: Kallenkote 53 in 8345 HE Kallenkote (vlakbij Steenwijk). Toegangsprijs € 8,95 (e-ticket) en € 9,50 (aan de toegangspoort). Deelname aan de workshop kost € 44,50 per persoon (aanmelden via de website: <http://www.taman-indonesia.nl/>) Op deze site is meer bezoekersinformatie te vinden, zoals de openingstijden en de route vanaf verschillende punten in Nederland, en de parkeergelegenheid, enz.

Maandelijks GRATIS E-Magazine voor de Indische gemeenschap
Meer dan 9700 abonnees

Waardeert u ons werk? Steunt u ons dan alstublieft met een

vrijwillige donatie

BANK: **NL39 RABO 0129 2168 36** t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

Pasar Kalender 2019

(update: 1 februari 2019)

Februari

16 t/m 24: Amsterdam <http://www.istimewa-events.nl>

Maart

3, 4: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl

8, 9, 10: Zwolle <http://www.istimewa-events.nl>

29, 30, 31 maart: Eindhoven <https://www.pasarstellar.nl/>

April

20, 21, 22: Rotterdam <http://www.istimewa-events.nl>

21, 22: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

Mei

5, 6: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

18, 19: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

18, 19: Sluiskil www.pasarsluiskil.nl

23 t/m 31: Malieveld Den Haag www.tongtongfair.nl

24, 25, 26: Geleen <https://www.pasarstellar.nl/>

Juni

1, 2: Malieveld, Den Haag www.tongtongfair.nl

8, 9, 10: Den Helder <https://www.pasarstellar.nl/>

22, 23: Leiden <https://www.pasarstellar.nl/>

22, 23: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

28, 29, 30: Zeist <http://www.istimewa-events.nl>

Juli

13, 14: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

24 t/m 28: Steenwijk <http://www.istimewa-events.nl>

Augustus

11 t/m 14: Dordrecht <http://www.istimewa-events.nl>

17: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

September

6, 7, 8: Assen <http://www.istimewa-events.nl>

14, 15: Kallenkote (Steenwijk) www.taman-indonesia.nl/

20, 21, 22: Den Bosch <http://www.istimewa-events.nl>

29, 30: Maastricht <http://www.istimewa-events.nl>

Oktober

10 t/m 13: Alphen a/d Rijn <http://www.istimewa-events.nl>

26, 27: Leek <https://www.pasarstellar.nl/>

November

3, 4: Rijswijk (ZH) www.pasarmalamrijswijk.nl

December

21 dec. t/m 5 jan.: (behalve 1^e Kerstdag en Nieuwjaarsdag)

Arnhem, Burgers Zoo <http://www.istimewa-events.nl>

Ziet u nog een foutje in deze lijst of heeft u een aanvulling of een aan-/afmelding? Laat het ons weten via e-mail.

Uw pasar aanmelden voor deze lijst ?

#

info@indisch-centrum-denhaag.nl

ook kleine non-commerciële particuliere en verenigings pasars welkom voor vermelding in deze kalender

Helaas waren wij bij het uitkomen van deze editie nog steeds niet in staat om deze Pasar Kalender compleet te maken.

pasarfestival.nl heeft voor 2019 helaas geen pasars gepland.

En pasarstellar.nl is nog op drie locaties in onderhandeling over de datum.

De redactie streeft ernaar om in het maartnummer de ontbrekende data aan deze Kalender te kunnen toevoegen.

Verder zijn er nog een aantal kleine organisatoren, die nog niets doorgegeven hebben voor 2019. Zodra wij deze binnenkrijgen, voegen wij ze aan de lijst toe.

Lijkt het nu zo of zijn er (behalve de uitval van pasarfestival.nl) dit jaar minder pasars? Of was 2018 toevallig een buitengewoon uitbundig jaar in pasarland?

1

ct

MEER DAN 40 NIEUW LANDEN

1^{ct} /min naar vaste lijn

[Meer informatie](#)

Colofon

Maandelijks Digitaal Magazine
Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Hoofdredacteur: Hans Vogelsang

Redactie:

Han Dehne

Ron Kraft

Chinook de Deugd

Columnist: Han Dehne

Correspondenten:

Silfraire Delhay (Indisch Platform)

Jan van Wagtendonk (Japanse Ereschulden)

Yvonne van Genugten (Sophiahof)

Albert van Pohn (Muziek, column)

Sabina de Rozario (Door Blauwe Ogen)

Armando Ello (Hoezo Indo)

Ivo Pabbruwe (New Zealand)

Vormgeving & lay-out: Hans Vogelsang

Ondersteuning: Groep de Mos

Technische realisatie & verzending:

Dennis van der Ham

<http://www.borca-online.nl/>

Verschijsning: ca. de 15^e van elke maand

Sluitingsdatum kopij en advertenties:

de 10^e van elke maand

Advertentietarieven: op aanvraag

Abonnementen NICC Magazine: GRATIS

info@indisch-centrum-den Haag.nl

Postadres: Newtonstraat 660

2562 LA Den Haag - Netherlands

W: www.indisch-centrum-den Haag.nl

E: <http://indisch-centrum-den Haag.blogspot.com>

@: info@indisch-centrum-den Haag.nl

Rabobank IBAN: NL39 RABO 0129 216 836

t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

BIC: RABONL2U

Overnemen van (delen van de) inhoud is toegestaan, mits met bronvermelding.

© 2019 N.I.C.C. Den Haag

Herdenkingssymbool Melati

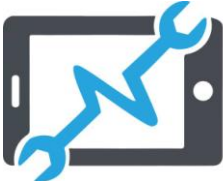
De Melati, de Indische jasmijn, is het herdenkingssymbool dat u onder andere kunt dragen op 15 augustus.

Prijs: per stuk : € 3,00; per 5 stuks: € 12,50; per 10 stuks: € 25,00

De prijzen zijn incl. administratie- en verzendkosten (Nederland)

Bestellen: <http://webshop.indieherdenking.nl/nl/>

SHOPDEN

BORCA ONLINE

Borca Online
Computer Service

Weimarstraat 39
 2562 GP Den Haag
 070-364 2806
www.borca-online.nl

e-mail adressenlijst

	NAAM	e - MAIL ADRES
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		

Deze e-mail-adressenlijst 'knippen en plakken' en versturen naar e-mail: info@indisch-centrum-den Haag.nl of printen en versturen per post (voldoende frankeren) naar: Administratie NICC Magazine # Newtonstraat 660 # 2562 LA Den Haag